

Corona-våren 2020

Svensklärares erfarenheter av distansundervisning vid universitet

Satu Taiminmäki

Avhandling pro gradu

Examensprogrammet för språkinläring och språkundervisning, Nordiska språk

Institutionen för språk- och översättningsvetenskap

Humanistiska fakulteten

Åbo universitet

Oktober 2021

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

Avhandling Pro gradu

Examensprogrammet för språkinläring och språkundervisning, Nordiska språk

Satu Taiminmäki

Corona-våren 2020 – Svensklärares erfarenheter av distansundervisning vid universitet

48 sidor, 3 bilagssidor

Abstract

Syftet med avhandlingen har varit att redogöra för svensklärares erfarenheter av distansundervisningen under den första koronavåren 2020 vid universitetens språkcentra. Jag har undersökt hur övergången till undervisningen på distans upplevdes av lärarna och vilka deras erfarenheter var av själva distansundervisningen.

Som material har jag använt halvstrukturerade intervjuer som spelades in i maj – juni 2020. Jag intervjuade åtta svensklärare som arbetade vid universitetens språkcentra. Studien är kvalitativ. Materialet har analyserats med hjälp av materialbaserad innehållsanalys.

Resultaten visar att svensklärares upplevelser av distansundervisningsperioden vid universitetens språkcentra under koronavåren 2020 huvudsakligen är i linje med dem som framkommit i kartläggningar och studier av samma tema och tid. Bra digitala kunskaper och tidigare erfarenhet av undervisning på distans ökade den positiva upplevelsen av situationen. Den snabba övergången till distansundervisningen upplevdes mest som belastande men lärarna ansåg dock att stöd (tekniskt och annat) var lätt tillgängligt och särskilt stödet av kollegorna nämndes vara mycket viktigt. Arbetsbelastningen ökade genom att exempelvis planering tog mycket mera tid. Informanterna i denna studie betonade vidare bristen på spontanitet i undervisningen av muntliga kunskaper på distans.

I fortsättningen vore det viktigt att undersöka vad vi har lärt oss om undervisningen på distans under hela pandemitiden. Vidare vore det angeläget att studera hur arbetsbelastningen har upplevts då distansundervisningen nu har pågått under en lång tid. I framtida forskning kunde man också undersöka hur lärarna anser att undervisningen på distans har påverkat deras digitala kunskaper eller vilka lösningar man har kunnat utveckla för att främja spontaniteten i undervisningen av de muntliga kunskaperna. Därtill vore det intressant att redogöra för om lärarnas uppfattningar av distansundervisningen har förändrats under pandemin.

Nyckelord: COVID-19, distansundervisning, lärare

Innehåll

1	Inledning	5
1.1	Syfte	5
1.2	Material och metod	6
1.3	Avhandlingens disposition	6
2	COVID-19 och distansundervisning	7
2.1	Covid-19 i Finland	7
2.2	Distansundervisning	7
3	Svenskans ställning och undervisning i svenska i Finland	9
3.1	Svenskans ställning i Finland	9
3.2	Undervisning i svenska i Finland	10
3.3	Undervisning i svenska vid universitetens språkcentrum	10
3.4	Språkcentra digitaliseras	11
4	Tidigare studier och kartläggningar	13
4.1	Kartläggningar i Finland våren 2020	13
4.2	Studier om lärarnas erfarenheter av undervisning på distans	14
5	Material och metod	20
5.1	Materialinsamling och informanter	20
5.2	Innehållsanalys	21
6	Resultat	23
6.1	Hur upplevde lärarna övergången från klassrumsundervisning till distansundervisning?	23
6.1.1	Lärarnas tekniska färdigheter inför övergången till distansundervisning	23
6.1.2	Stöd och råd i början av distansundervisningen	25
6.2	Distansundervisningen: teknologi	25
6.2.1	Tekniskt stöd	26
6.2.2	Tekniska problem	27
6.2.3	Användning av teknologi	27
6.3	Vad upplevdes som utmaning, vad som möjlighet	29

6.3.1	Utmaningar	30
6.3.2	Möjligheter	31
6.4	Distansundervisningens inverkan på bedömning och inläring	31
6.4.1	Bedömning	31
6.4.2	Inläring	33
6.5	Distansundervisningen: belastning	35
6.6	Övrigt	39
7	Sammanfattning och diskussion	42
	Litteratur	45
	Bilagor	49
	Bilaga 1. Intervjustomme	49
	Bilaga 2. Samtyckesformulär	50
	Bilaga 3. Dataskyddsmeddelande	51
	Lyhennelmä	54
	Tabeller	
	Tabell 1 Möjligheter och utmaningar enligt Mäkelä et al. (2020)	18
	Tabell 2 Använda applikationer och lärplattformar och deras bruk	28

1 Inledning

I min studie undersöker jag hur svensklärare på språkcentra vid finska universitet upplevde den distansundervisning som ägde rum i Finland våren 2020. Undantagsarrangemang för skolgång och studier i Finland trädde i kraft 18.3.2020. I praktiken betydde det här att alla skolor (dvs. alla skolor av grundläggande utbildning, gymnasier, yrkesskolor, yrkeshögskolor och universitet mm.) skulle stängas för att bromsa upp okontrollerad spridning av coronaviruset. Restriktionerna gällde också övriga offentliga utrymmen som hör till staten eller kommunerna. Alla elever och studenter oavsett årskurserna 1–3 samt elever med beslut om särskilt stöd fortsatte sitt skolår hemma. (Undervisnings- och kulturministeriet 16.03.2020) Distansundervisningen startades med några få dagars varsel och både lärare och elever tog i bruk mer eller mindre bekanta digitala hjälpmedel.

I denna avhandling redogör jag för vad för slags erfarenheter svensklärare på språkcentra vid finska universitet har av denna påtvingade distansundervisning. Temat är mycket aktuellt och unikt för det var första gången som undervisningen i hela landet skulle skötas på detta sätt. Redan under våren 2020 gjordes det många kartläggningar av läget hos lärarna vid den grundläggande utbildningen men rösten av universitetslärare hördes inte så mycket. Därför är det viktigt att undersöka deras upplevelser. COVID-19 påverkar fortsättningsvis vårt liv vilket således utgör en ytterligare motivering till denna undersökning.

1.1 Syfte

Syftet med föreliggande studie är att utreda hur språk- och kommunikationslärare i svenska vid universitet har upplevt distansundervisningen under undantagstillståndet våren 2020. Jag studerar hur lärarna ser på sina färdigheter i digital undervisning och hur det gick att starta distansundervisningen. Vidare kartlägger jag vilka olika program, applikationer och digitala läromiljöer som användes och på vilket sätt. Jag tar också reda på hur distansundervisningen påverkade bedömningen enligt lärarnas åsikt och om de tänkte att den hade någon effekt på inläringen eller deras egen upplevda belastning. Mina forskningsfrågor är följande:

- Hur upplevde lärarna övergången från klassrumsundervisning till distansundervisning?
- Vad för slags erfarenheter har lärarna haft av själva distansundervisningen?

1.2 Material och metod

Materialet består av åtta ca 30 minuters intervjuer som jag har samlat in med hjälp av Zoom. Informanterna är svensklärare i språkcentrum vid olika finländska universitet. Intervjun förverkligas som halvstrukturerad temaintervju som lämpar sig bra för en fallstudie som min undersökning är.

Jag intervjuade lärarna i maj och juni 2020. Intervjun innehöll frågor om tre olika teman: informantens bakgrund och tidigare kunskaper i digitalundervisning, användning av olika digitala hjälpmedel samt distansundervisningens effekt på bedömning och inläring. Vidare frågade jag lärarna hur de upplevde belastningen under undantagstillståndet. Inspelningarna transkriberades ordagrant och analyserades med hjälp av innehållsanalys. Min studie är alltså kvalitativ.

1.3 Avhandlingens disposition

Härnäst går jag över till att redogöra för bakgrunden till min undersökning. I avsnitt 2.1 tar jag upp COVID-19 eller coronaviruset och hur dess snabba spridning i hela världen påverkade samhället och skolgången även här i Finland. Vidare redogör jag i 2.2 för vad som menas med distansundervisning och hur den har utvecklats genom åren. I kapitel 3 presenterar jag kort vad det anges i lagen om svenska språket vad gäller undervisning och krav på kunskaper i svenska i Finland. Jag kastar en blick på hur språkcentra har svarat på samhällets digitalisering. Vidare beskriver jag också undervisningen i svenska, särskilt vid universitetens språk- och kommunikationscentrum. I kapitel 4 presenterar jag en del tidigare studier och kartläggningar som är relevanta med tanke på min undersökning.

Materialet och metoden redogör jag för mer i detalj i kapitel 5. I kapitel 6 presenterar jag resultaten av min analys och avhandlingen avslutas med en sammanfattande diskussion i kapitel 7.

2 COVID-19 och distansundervisning

I detta avsnitt presenterar jag hur COVID-19 viruset eller coronaviruset och dess spridning i världen påverkade Finland, speciellt undervisningen, och ledde till att undervisningen i Finland skulle skötas digitalt som distansundervisning. Vidare klargör jag vad distansundervisning betyder och hur distansundervisning har utvecklats genom årtionden.

2.1 Covid-19 i Finland

De första fallen av COVID-19, alltså coronavirus, rapporterades ha framkommit i slutet av 2019 i Kina. Coronavirus orsakar en sjukdom vars symptom kan likna en vanlig förkylning. Symptomen kan variera mellan lindriga och t.o.m. livsfarliga. De mer allvarliga symptomen har krävt intensivvård av hundratals människor i Finland och även orsakat dödsfall särskilt bland den äldre populationen. (THL 2021)

COVID-19 blev en världsomfattande pandemi under våren 2020. I Finland, såsom i många andra länder, togs det i bruk olika slags restriktioner och andra sätt att förhindra sjukdomens spridning. Institutet för hälsa och välfärd (THL 2021) rekommenderade bl.a. säkerhetsavstånd, förhöjd handhygien, bruket av ansiktsskydd i offentliga rum (t.ex. buss och affärer). Folk skulle träffa bara de närmaste människorna, t.ex. de som bor i samma hushåll. Distansarbete rekommenderades också i mån av möjlighet. Som framkommit stängdes skolorna och undervisningen på distans, alltså distansundervisningen, började. (THL 2021) I det följande redogör jag närmare för begreppet distansundervisning.

2.2 Distansundervisning

Distansundervisning (distance education) kan enligt Methora et al. (2001:1) anses vara vilken slags undervisning som helst som sker då läraren och studenten är i fysiskt separata utrymmen. Enligt Lehtinen et Nummenmaa (2012:3) grundar sig distansundervisningen på tanken att undervisning av hög kvalitet ska vara åtkomlig för alla oavsett var studenten bor. Distansundervisningen är dock inget nytt fenomen trots att begreppet kanske har blivit mer känt sedan våren 2020. I slutet av 1800-talet startades så kallade brevkurser som kan anses vara början till distansundervisningens evolution (Mehrotra et al., 2001:1). I 1920-talets Storbritannien drömde man om att man genom den dåtida nya tekniken, radio och television, skulle kunna göra utbildningen åtkomlig för alla. På 1960-talet togs tanken upp av en politiker, Harold Wilson, och senare kunde hela nationen utbilda sig genom att titta på program på TV

sent på kvällarna. British Open University som har påverkat distansundervisningen i hela världen erbjuder nuförtiden kurser på nätet som är öppna för alla. (Open University 2021.)

Redan Mehrotra et al. (2001: 1–6) konstaterar att distansundervisningen nuförtiden sker mest digitalt även om den är varierande till sin natur. Utvecklingen av informations- och kommunikationsteknologi har gjort kommunikationen på distans mer flytande och även ekonomisk (Lehtinen et Nummenmaa 2012:3). Finlands regering lanserade år 2015 ett brett projekt med ett syfte att digitalisera t.ex. olika offentliga tjänster. Regeringens syfte med projektet har vidare varit att säkerställa Finlands utveckling som en modern och inspirerande ledare i utbildningen. Termen *digiloikka* (sv. digitalt språng) spred sig till skolor och ny teknologi började tas i bruk i undervisning så småningom. (Finansministeriet 2021. Offentliga tjänster digitaliseras., Rautiainen 2016) Våren 2020 togs olika applikationer i bruk precis för att möjliggöra kontakten mellan lärare och elever eller studenter. Sådana verktyg för videokonferens var t.ex. Microsoft Teams, Google Meet och Zoom som användes vid universiteten.

Härnäst går jag över till att visa hur undervisning i svenska ser ut i Finland.

3 Svenskans ställning och undervisning i svenska i Finland

I detta kapitel redogör jag först kortfattat för svenska språkets ställning i Finland. Sedan presenterar jag undervisning i svenska i Finland och närmare vid universitetens språkcentrum.

3.1 Svenskans ställning i Finland

Svenska är Finlands nationalspråk vid sidan av finska. Svenskans ställning som det andra officiella språket tryggas i grundlagen. I praktiken betyder detta att var och en har rätt att använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, hos domstolar och andra statliga och tvåspråkiga kommunala myndigheter. Kulturella och samhällsliga behov av finskspråkiga och svenskspråkiga skall tillgodoses enligt lika grunder. (Finlands grundlag 731/1999, 17 §; Språklag 423/2003, 2–4 §.) Vidare finns det lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda, d.v.s. de anställda vid statliga myndigheter, kommunala myndigheter, självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar, riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli (6.6.2003/424). Lagen innehåller också bestämmelser om hur språkkunskaperna skall visas. Enligt lagen skall varje myndighet se till att ”genom att ordna utbildning och genom andra personalpolitiska åtgärder se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta myndighetens uppgifter på det sätt som språklagen (423/2003) och andra lagar förutsätter.” (6.6.2003/424). Statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003) har bestämmelser om hur ovannämnda kunskaper skall visas antingen i samband med studier eller genom språkexamina. Detta gäller studerandena både vid universiteten och yrkeshögskolorna (424/2003, 6§). Vidare anger statsrådets förordning (794/2004) om språkkunskaper gällande det framtida yrket att studenterna i lägre eller högre högskoleexamen skall visa ”sådana kunskaper i minst ett främmande språk som gör det möjligt att följa utvecklingen inom det egna området och vara verksam i en internationell omgivning”. För yrkeshögskolestuderanden lyder statsrådets förordning av kraven så här: ”sådana skriftliga och muntliga kunskaper i ett eller två främmande språk som behövs med tanke på studerandens yrkesutövning och utveckling i yrkesmässigt avseende.” (1129/2014).

Studenterna skall nå minst nivå B1 i både muntliga och skriftliga färdigheter (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006:15, 92). Målnivån B1 grundar sig på CEFR, d.v.s. Common European Framework of Reference for Languages (den gemensamma europeiska referensramen) där kunskapsnivå A1.1 anger de första grunderna i språket och kunskapsnivå C1.1 avancerad

språkfärdighet (Utbildningsstyrelsen. Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling). Förordningen 481/2003 anger att nivå 3 i allmänna språkexamina motsvarar nöjaktig förmåga i språkexamina för statsförvaltningen. I det följande redogör jag kort för undervisning i svenska i Finland.

3.2 Undervisning i svenska i Finland

I Finland har undervisning i svenska som ett obligatoriskt ämne bedrivits sedan 1970-talet (Juurakko-Paavola & Palviainen 2011:13). Från och med hösten 2016 skulle studierna i det andra inhemska språket inledas senast i årskurs 6. En annan väg till svenskinläring är språkbad som i Finland kan börja så tidigt som i daghemmet (Laurén 2003:12). För finskspråkiga elever börjar studierna i svenska alltså senast i slutet av lågstadiet och fortsätter till slutet av grundskolan. (Utbildningsstyrelsen. Språkprogrammet och språkvalen) Studier i svenska fortsätter dock i gymnasium med 6 obligatoriska kurser (GLP 2019) och även i yrkesskolor fast det då bara gäller en kurs i svenska (Utbildningsstyrelsen. Utbildning och examina).

På högskolenivå gäller det att visa de kunskaper i svenska som lagen förutsätter. I följande avsnitt presenterar jag kort undervisningen i svenska vid universitetens språk- och kommunikationscentrum.

3.3 Undervisning i svenska vid universitetens språkcentrum

Materialet för min avhandling består av intervjuer av svensklärare i språk- och kommunikationscentrum vid olika finska universitet. Som framkommit förutsätter Språklagen vissa kunskaper av studenterna i språk och kommunikation och det är språk- och kommunikationscentren som tar hand om undervisningen och bedömningen av dessa kunskaper (Hildén & Taalas 2017).

Språkcenterverksamheten började i slutet av 1970-talet. Den centrala uppgiften i verksamheten har alltid varit språkundervisning (både i de inhemska och främmande språken), skapande av material för undervisning och arrangering av översättningsservice. Fram till 2010 hade centren vid olika universitet organiserats mer eller mindre på samma sätt men genom den nya lagen om universitet (HE 244/2009) har universiteten placerat språkcentren i olika organisatoriska enheter. (Hildén & Taalas 2017, Kielikeskus 2019:5.)

I Finland finns det tretton universitet: Aalto-universitetet, Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Lapplands universitet, Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet, Uleåborgs universitet, Hanken svenska handelshögskolan, Konstuniversitetet, Tammerfors universitet, Åbo universitet, Vasa universitet och Åbo Akademi (Undervisnings- och kulturministeriet. Universiteten i Finland). Varje universitet har organiserat språk- och kommunikationsstudier på ett sätt som stöder studenternas framgång i både studier och vidare i arbetslivet.

Vid de olika universiteten kan den enhet som tar hand om språkstudierna uppvisa olika namn. Exempelvis kallas språkcentret vid Jyväskylä universitet nuförtiden Monikielisen akateemisen viestinnän keskus (MoVi, sv. center för flerspråkig akademisk kommunikation). Vid Åbo universitet ordnar Kieli- ja viestintäkeskus (KieVi, sv. Centrum för språk och kommunikation) språk-, kommunikation- och affärskommunikationsstudier för alla fakulteterna. (Turun yliopisto. Kieli- ja viestintäopintojen keskus.) I denna studie kommer jag att använda namnet språkcentrum för alla enheter oavsett deras offentliga namn eftersom syftet med deras verksamhet i stort sett är detsamma.

Universitetens språkcenter erbjuder alltså kurser i de två inhemska språken som ingår i examen. Det finns också möjlighet att valfritt studera andra språk som t.ex. engelska, tyska, franska, japanska, ryska m.m. Då det gäller de obligatoriska kurserna i finska eller svenska fokuserar undervisningen på ämnesspecifika språkliga kunskaper, muntliga och skriftliga. Detta framkommer i kursplaner för studenter vid olika universitet (se t.ex. websidor för språkcentra vid Aalto-universitetet, Jyväskylä universitet, Lapplands universitet). Innehållet i studierna i svenska språket vid yrkeshögskolorna har också bearbetats. I studierna ska studentens eget utbildningsområde fokuseras på. Undervisningen ska bestå av 1. utbildning, arbetssökande och arbete, 2. arbetsmiljö och samhälle, 3. kundkontakter (både muntliga och skriftliga) och till sist 4. central fackterminologi inom den egna branschen. (Juurakko-Paavola 2008: 62–63)

Härnäst berättar jag kort om digitalisering av verksamheten vid språkcentra.

3.4 Språkcentra digitaliseras

Som svar till regeringens digitaliseringsprojekt 2015 började direktörer vid språkcentra eget utvecklingsarbete för att ta universiteten i Finland ”från analog till digital”. Ett gemensamt projekt ”2digi” för att utveckla digital verksamhet i språkcentra startades. Fem ändamål nämndes: 1. Att skapa riktlinjer och assistans för lärare vid språkcentra vid övergången från

analog till digital. 2. Att erbjuda flexibilitet till inläring. 3. Att skapa ett nätverk för stöd: en digital plattform för att stöda innovation i undervisning. Punkterna 4. och 5. gäller presentationen och publiceringen av resultaten varför de inte tas upp här. Med hjälp av projektet har digitaliseringens betydelse för både lärare och studenter klargjorts, ur t.ex. pedagogisk och ekonomisk synpunkt. Möjligheter och uppmaningar har också kartlagts. (Nelson 2019)

Härnäst går jag över till att presentera kartläggningar och studier om koronakrisens första vår vid utbildningen.

4 Tidigare studier och kartläggningar

I detta kapitel presenterar jag tidigare kartläggningar och studier om lärarnas erfarenheter av distansundervisning under Covid-19 pandemin.

4.1 Kartläggningar i Finland våren 2020

Det gjordes många olika gallupundersökningar och intervjuer redan under det första undantagstillståndet om hur distansundervisningen hade upplevts av både lärare och elever, studerande samt vårdnadshavare. Här presenterar jag tre av de största kartläggningarna.

I den största enkätundersökningen om undervisning under undantagsförhållanden genomförd av Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ deltog drygt 5500 lärare, rektorer och förmän i olika skolor. Grundskolor, gymnasier, yrkesskolor, yrkeshögskolor och universitet samt fritt bildningsarbete och grundutbildning för konst var alla med i förfrågan. Den utfördes genom e-post till OAJ-medlemmar och genom föreningens länkar. Förfrågan kunde svaras på under tiden 02.-15.4.2020. OAJs ordförande Olli Luukkanen kommenterade resultaten och berömde lärarna för deras utmärkta jobb i att gå över till för många ett nytt sätt att undervisa (OAJ 2020). En så hög andel som ca 70 % av alla svarande ansåg att undervisningen under undantagsförhållandena har fungerat bra. Högskolelärare som redan tidigare hade bekantat sig med distansundervisningen bedömde upplevelsen vara även mer positiv. Däremot ansåg lärare i yrkesskolor att arrangemangen inte passade dem.

Då lärarna tillfrågades om eleverna visade resultaten att distansundervisningen hade gått bra för vissa. För andra hade det dock inte varit gynnsamt. Exempelvis elever med koncentrationssvårigheter drog fördel av att studera hemma. Enskilda elever drabbades däremot av bristen på lärarens närvaro och stöd – speciellt i de fall då eleven inte var särskilt självstyrande eller när hemmet inte kunde hjälpa till. Enligt svaren upplevde lärarna att mängden av arbetet ökade betydligt under distansundervisningen och att med detta ökade också den upplevda belastningen. Färre än hälften av de svarande ansåg att de orkar bra på jobbet. Lärarna konstaterade att belastningen bestod av mer planering än normalt, den stora mängden av kommunikation mellan elever och vårdnadshavare samt snabb inläring av nya digitala program som behövdes under tiden. Vidare ökade mängden av skriven återkoppling till elever. Vad gäller digitala verktyg och lärarnas kunskaper i att använda program och teknologi kan man säga att de flesta upplevde sina kunskaper vara bra. Ändå svarade ca 40 % att åtminstone

en del av programmen var nya. Enligt Luukkainen kan det därför talas om ”digiloikka” (sv. digitalt språng). Bristen på tillräckliga verktyg var ett problem i grundutbildning och yrkesskolor, men lärarna i gymnasier, yrkeshögskolor och universitet å sin sida ansåg att de kunde ta hand om sitt jobb utan besvärligheter. (OAJ 2020)

I april startades det också vid Åbo universitet en studie som liknar enkätundersökningen av OAJ. I slutet av juni 2020 hade det samlats in svar från cirka 600 lärare, 1000 elever och 1400 vårdnadshavare. Det som hittills har framkommit är i linje med OAJs resultat: tekniken har inte varit något problem, program och digitala verktyg har varit lagom lätta att arbeta med och för många elever har distansundervisningen passat bra. Lärarnas erfarenheter har inte kommenterats i universitetets nyheter. (Åbo universitet 2020.)

Ännu ytterligare en omfattande kartläggning utfördes våren 2020 av Freeed som är en social nätverkstjänst för lärare i samarbete med Aarreaitta som är ett kollektiv av lärare i sociala medier. Förfrågan fokuserade särskilt på lärarnas erfarenheter om distansundervisningen under våren 2020. En stor majoritet (90 %) av de svarande konstaterade att mängden av arbete som krävdes blev större med distansundervisningen. Trots att övergången till distansundervisningen gick mycket snabbt anser de flesta att det har gått bra, men att det är besvärligt att avgränsa arbetet. Nästan 70 % uppger att de har svårigheter med att vila och sova. Fast det här så kallade digitala språnget (fi. digiloikka) verkar ha förbättrat de digitala kunskaperna hos både lärare och elever upplever de svarande att viktigare än sådana kunskaper är kollegialitet och stöd mellan lärarna. Freeeds verkställande direktör Heikki Rusama (2020) anser att distansundervisning kommer att leva vidare efter kristiden. Skolornas digitala redskap ansågs vara tillräckliga och många använde sina egna datorer och telefoner. Anvisningarna gällande distansundervisningen var inte alltid tydliga och varierade mellan kommuner. Det som nämndes vara den största utmaningen var bedömningen.

4.2 Studier om lärarnas erfarenheter av undervisning på distans

I detta avsnitt presenterar jag några studier om lärarnas erfarenheter av distansundervisning. Det finns många undersökningar som berör temat och jag har valt dem som är de mest relevanta med tanke på min studie.

Teräs & Teräs (2020) samlade ihop kommentarer från Tammerfors yrkeshögskollärare om den påtvingade distansundervisningen våren 2020. De ville utreda lärarnas tankar och erfarenheter färskt efter den första Coronavåren. Lärarna fick skriva fritt ungefär 200–300 ord kring de

följande frågorna: 1. Hur fungerade den fullständiga övergången till distansundervisningen, hur påverkade den ditt arbete, hur organiserades/fungerade den och hur upplevde du situationen? 2. Vilken inverkan anser du att övergången till den påtvingade distansundervisningen har haft på din utbildningsbransch och även bredare inom utbildningen? 3. Vilken inverkan anser du att Coronatiden fortsätter att ha på utbildningen efter krisen?

I Teräs & Teräs (2020: 45–47) framkommer att det för många lärare var första gången då de var tvungna att klara av så många digitala verktyg och på samma gång tänka om sina pedagogiska arbetssätt. Lärarna berättar om sin oro över sina kolleger och studenter. Några lärare har använt sig av digitala lösningar/verktyg på nätet redan i flera år, några fick lära sig allt för första gången. Det som har ansetts vara positivt är att man har lärt sig nya sätt att undervisa och använda läromaterial och att både lärare och studenter har skaffat sig mera digitala kunskaper. Situationen har dragit fram nya positiva sätt att arbeta under en kort tid. De digitala verktyg som lärarna har använt i distansundervisningen har granskats ur pedagogisk synpunkt och ansetts vara bra. Digitalisering upplevs ha mycket potential på utveckling av pedagogik, något som inte var möjligt under Coronasituationen på grund av brådskan. Det största bekymret har varit att man i undervisningen har varit tvungen att producera reaktiva nödlösningar (exempelvis snabbt skapat läromaterial på nätet) som i värsta fall kan bli vedertagna sätt att spara pengar. Det som behövs i stället är att grundligt utveckla undervisning på nätet med lämpliga resurser. Ett annat stort bekymmer har varit att studenterna har löpt risk att hamna i en ojämlig situation sinsemellan. Stöd, kunskaper, resurser och preferenser är olika och de som kanske inte har det så bra löpte risk att även avbryta sina studier.

Lärarnas erfarenheter av övergången till den COVID-19 relaterade distansundervisningen i USA har undersökts av Marshall, Shannon & Love (2020). De skickade en enkät till hundratals lärare i mars– maj 2020, precis i mitten av den nya situationen. Marshall & al (2020) betonar att den undervisning som användes i Coronakrisen inte är någon vanlig distansundervisning utan *emergency remote teaching* (ERT), alltså “a temporary shift of instructional delivery to an alternate delivery mode due to crisis circumstances” (en tillfällig ändring till en alternativ pedagogisk leveransmodell på grund av krissituationen, min översättning). På svenska kan termen *påtvingad distansundervisning* användas (se t.ex. Isaksson & Olsson 2021). Marshall & al (2020) hänvisar till studier av t.ex. Affouneh, Salha, & Khlaif, 2020; Hodges et al., 2020 och Milman, 2020a då de beskriver skillnaden mellan ERT och vanlig distansundervisning: vanlig distansundervisning består av planering som alltid har pågått redan från början. Enligt Marshall & al (2020) har exempelvis Choi & Park (2006) och Conceição (2006) konstaterat att

även om många lärare har en positiv inställning till distansundervisning, kan de som inte är bekanta med den uppleva ökad arbetsbelastning och olika slags utmaningar med teknologi, kommunikation med studenter, bedömning osv. Enligt Marshall & al (2020) är dessa problem vanliga vid alla slags övergångar till undervisning på nätet. De påpekar vidare att det inte är nyttigt att jämföra nätundervisning med denna COVID-19 relaterade undervisning på nätet som om det var normal distansundervisning.

Av informanterna i Marshall & al (2020) uppgav drygt 90 % att distansundervisning var nytt för dem. Få respondenter hade fått någon meningsfull träning från sin skola. Lärare rapporterade dock att de fick hjälp från kolleger. Nästan hälften av lärarna kände sig trots allt någorlunda förberedd för att undervisa på nätet. Informanterna ombads värdera olika sidor av sitt arbete på en skala från 1 till 6 (1 = mycket mer utmanande i närundervisning, 6 = mycket mer utmanande vid distansundervisning). Alla olika arbetsfunktioner värderades vara mer utmanande vid distansundervisningen. Det viktigaste som framkom i svaren på öppna frågor var att lärarna kände det omöjligt att hålla studenterna ansvariga för skolarbetet. De som hade kontaktlektioner på Zoom konstaterade att bara några elever deltog i dem. Också kommunikation blev svårare och det var även svårare att ge återkoppling till eleverna. Det här upplevdes vara förhindrande för lärarnas förmåga att lära. (Marshall & al 2020)

Salmela-Aro, Upadyaya & Hietajärvi (2020) kartlade rektorers och lärares arbetshälsa genom att granska deras upplevda entusiasm för arbete och deras utbrändhet. Totalt 1182 lärare och 644 rektorer svarade på enkäten runtom i Finland. Något under hälften, 42 %, av lärarna uppvisade en profil med entusiasm och låg utbrändhet. Endast 11 % var entusiastiska men utbrända med låg energi och hög trötthet medan 37 % fick en profil med risk för utbrändhet som innebär låg utbrändhet och låg entusiasm för arbete. Positivt var att andelen lärare med en profil med allvarlig utbrändhet och låg entusiasm för arbete var bara 10 %. Av rektorerna var 36 % entusiastiska, nästan hälften, 46 %, hörde till en profil med utbrändhetsrisk och en så stor andel som 18 % kategoriserades som utbrända. Utgående från resultaten drar Salmela-Aro & al (2020) den slutsatsen att Coronakrisen med sina arrangemang har ökat mängden av lärare i risk för utbrändhet och minskat andelen av entusiastiska rektorer.

Lärarnas stress och hanteringsstrategier under Coronakrisen har undersökts också t.ex. av Klapproth, Federkeil, Heinschke & Jungmann (2020) i Tyskland. Denna studie genomfördes med hjälp av en enkät som besvarades av 380 lärare från olika stadier. Enligt svaren upplevde lärarna från medium till hög grad av stress under våren 2020. Tekniska problem nämndes som

en faktor för stress. Kvinnliga lärare hade upplevt mer stress än manliga lärare. Som ett motmedel mot stress nämndes vara förbättring av digitala kunskaper.

I sin litteraturöversikt fokuserade Mäkelä, Mehtälä, Clements & Seppä (2020) på de möjligheter och utmaningar som undervisning på nätet har ur Coronakrisens synpunkt. Materialet i studien innehåller studier om undervisning på nätet som har publicerats mellan åren 2000 och 2020. Studierna utförda mellan 2010 och 2020 har föredragits då de är mer aktuella och användningen av teknologi kan därför förstås i modern kontext. Vidare fokuserar översikten på material som har publicerats våren 2020 för att betona inverkan av COVID-19. Studien är del av projektet 'Learning Technology Accelerator' som har finansierats av Europeiska kommissionen. Syftet med projektet är att kartlägga de teknologiska upphandlingsbehov som skolor och kommuner har i normala eller krissituationer. Som resultat har man identifierat nio möjligheter och nio utmaningar med distansundervisning i allmänhet och för skapande av strategier i situationer som Coronakrisen. I tabell 1 presenteras möjligheterna och utmaningarna med exempel av båda. (Tabellen är bearbetad och översatt av mig utgående från tabellerna i Mäkelä & al (2020). Kommentarererna gällande föräldrar utelämnades ur tabellen.)

Tabell 1 Möjligheter och utmaningar enligt Mäkelä et al. (2020)

<i>Möjligheter</i>	<i>Exempel</i>	<i>Utmaningar</i>	<i>Exempel</i>
<i>Flexibilitet</i>	Undervisning och inläring blir mer flexibel. Geografisk flexibilitet	<i>Krav för förändring av undervisningsmetoder</i>	Många traditionella metoder fungerar inte på nätet. Lärare kan oroa sig över förlusten av kontroll över sin undervisning.
<i>Individualisering</i>	Inlärares personliga egenskaper kan bättre tas hänsyn till.	<i>Förändring av lärares roll</i>	Läraren är inte fysiskt i samma rum som inlärares.
<i>Hög kvalitet av undervisning</i>	Minst samma effektivitet som i klassrummet. Lärare kan motivera, ge råd osv.	<i>Inlärnings-svårigheter</i>	Svårigheter med t.ex. tidsplanering. Kunskaper som självstyrighet och självdisciplin krävs och kan vara problematiska, särskilt för unga inlärare
<i>Förbättrade inlärningsresultat och kunskaper</i>	Självständiga, självstyrda och motiverade inlärare kan bidra till distansundervisning.	<i>Lärares negativa attityder mot teknologi</i>	Vissa lärare motsätter sig användning av teknologi och förändringar.
<i>Fördelar med Informations- och kommunikationsteknologi (IKT)</i>	Bredare tillgång till undervisning. Tillgång till mångsidigare inlärningsmaterial osv.	<i>Brist på IKT-kompetens och -stöd</i>	Otillräcklig/a träning/kunskaper, organisatoriskt/tekniskt stöd, erfarenhet eller dylikt stör distansundervisningen.
<i>Samarbete på nätet och användning av sociala nätverk med jämlikar</i>	Samarbete, kommunikation och vårdande relationer i grupper på nätet kan främjas. Stödnätverk kan skapas mellan tekniskt kunniga lärare och deras jämlikar.	<i>Brist på aktuell IKT-infrastruktur</i>	Dålig internetanslutning eller andra tekniska problem. Skolor kan vara oförberedda att organisera distansundervisning.
<i>Tillhandahållande av stöd för inlärares psykiska och fysiska hälsa</i>	Distansundervisning kan innehålla aktiviteter gällande motion och sömn samt pauser.	<i>Brist på social kontakt</i>	Kan leda till isolering vid bristen på möjligheter att träffa jämlikar i skolan och de sociala kunskaperna kan minska. Lärare kan ha brist på personlig relation till studenter.
<i>Högre administrativ effektivitet</i>	Behov av stora fysiska utrymmen minskar. Kan vara mer ekonomiskt än traditionell undervisning.	<i>Negativ inverkan på inlärares fysiska och psykiska hälsa</i>	Kan orsaka problem med att föra ett hälsosamt liv.
<i>Garantering av undervisning vid undantagstillstånd</i>	Undervisning möjlig trots fysiskt avstånd. Viktig strategi med svårt att nå-barn och vid konflikter.	<i>Ökad arbetsbelastning och behov av extra resurser</i>	Ökad belastning gäller både lärare och studenter. Otillräcklig kompensation av distansundervisning. Behov av extra finansiella resurser.

Tabell 1 visar hur komplext ämne distansundervisning är och att den inte enbart kan betraktas som något mycket positivt eller negativt. Då lärarna exempelvis har sett att undervisning på nätet kan passa utmärkt för en grupp elever, är det dock klart att vissa lider mycket av lärares frånvaro. Medan den nya teknologin erbjuder flexibilitet och breda möjligheter, kräver dess

användning i undervisningen mycket av både lärarna och eleverna som framgår av tabellen. Ojämlighet gällande tillgång till IKT har varit ett ytterligare bekymmer.

Flera avhandlingar pro gradu har skrivits om distansundervisningen under Coronakrisen ur lärarnas synpunkt (se t.ex. Isaksson & Olsson 2021; Harjunpää & Uljas 2021). Resultaten är i stort sett i linje med de kartläggningar och studier som presenterats ovan. Ingen av dessa studier har dock haft språkcenterlärare som informanter varför jag är intresserad av denna grupp. Jag antar att lärarnas erfarenheter vid språkcentrum vid finska universitet kan skilja sig från exempelvis den grundläggande utbildningen p.g.a. lärarnas tidigare erfarenhet av nätstudier vid språkcentrum och äldre och mer självstyrande elever.

Härnäst går jag över till att närmare presentera mitt material och den metod som jag använder i föreliggande undersökning.

5 Material och metod

Det här kapitlet handlar om mitt forskningsmaterial och den metod som jag använde i analysen av materialet. Först redogör jag för datainsamlingsmetoden i min studie och mina informanter. Sedan går jag över till att presentera analysmetoden.

5.1 Materialinsamling och informanter

Min undersökning är en kvalitativ fallstudie. I studien används kvalitativ semistrukturerad temaintervju som datainsamlingsmetod. Temaintervju innebär att forskaren har bekantat sig med litteraturen gällande det undersökta ämnet och formulerat teman enligt sitt eget intresse. En fördel med temaintervjuer är att de intervjuade har frihet att berätta det som de anser vara viktigt för dem men metoden har också kritiserats för att det inte alltid kan kontrolleras att de teman som forskaren har i tankarna är de som förekommer i intervjumaterialet. (Hyvärinen, Suominen & Vuori 2020) Då min informantgrupp är liten kan min studie kategoriseras som fallstudie vilket ytterligare motiverar bruket av temaintervju som metod. Enligt Vuori (2020) betyder fallstudie att det fall eller t.ex. den mindre grupp som undersöks representerar något större fenomen. Här har jag alltså valt en liten informantgrupp som genom att berätta om sina upplevda erfarenheter av undantagsarrangemang i undervisning under den världsomfattande Coronakrisen får representera språklärarna i svenska vid språkcenter vid finska universitet.

Mitt forskningsmaterial består således av temaintervjuer som genomfördes i maj – juni 2020. Jag intervjuade 8 universitetslärare som undervisar i svenska i språkcentra vid olika universitet i Finland. Urvalstrategin vid val av informanterna i denna studie var *icke slumpmässigt urval*. Med andra ord valdes informanterna p.g.a. tillgänglighet. Intervjuerna ägde rum på en tid då lärarna fortfarande var mycket upptagna med sitt arbete varför undersökningen fokuserar på dem som kunde ställa upp. Vidare var det viktigt att samla in erfarenheterna så färskt i minnet som möjligt. Problemet med detta *bekvämlighetsurval* är att det är osäkert om informanterna liknar den bakomliggande populationen. Studiens resultat ska tillämpas med just den större bakgrunden i tankarna med de reservationer som framkommit. (Gunnarsson 2020)

Intervjuerna genomfördes i Zoom p.g.a. de dåtida restriktionerna anknutna till Coronakrisen. De semistrukturerade intervjuerna tog ca. 30 minuter per person och byggde på tre teman som informanterna fick veta i förhand. Intervjustommen återfinns i bilaga 1. Före intervjuerna fick deltagarna ett dataskyddsmeddelande (se bilaga 2) och undertecknade ett samtyckesformulär

(se bilaga 3). Intervjuerna har genomförts på finska då informanterna har finska som förstaspråk.

Informanterna hade varierande arbetserfarenhet och hade undervisat i svenska i 3–24 år. Endast en informant hade undervisat i svenska enbart vid språkcentrum. Alla hade dock mest erfarenhet av att undervisa vid ett eller flera språkcentrum även om majoriteten som framkommit också hade undervisat i svenska någon annanstans, t.ex. i grundskolan, gymnasiet och det fria bildningsarbetet (det vill säga t.ex. folkhögskolor och dylika). De svenska kurser som de intervjuade höll under distansundervisningen hörde alla till examen och var således på nivåerna B1–B2. De studenter som deltog i kurserna kom från olika fakulteter och linjer, t.ex. konst, naturvetenskap, språkvetenskap, pedagogik, statskunskap, handelsvetenskap mm.

5.2 Innehållsanalys

I detta kapitel presenterar jag innehållsanalys som jag har använt som metod i analysen av mitt material. Vidare klargör jag på vilket sätt metoden används i denna studie.

Analysen i min undersökning baserar sig på transkriberade intervjuer. Genom innehållsanalys kan man studera de meningar som finns i det undersökta materialet. Kort sagt betyder innehållsanalys ett försök att beskriva innehållet av dokument eller material med ord (Tuomi & Sarajärvi 2009:89). Det finns olika syn på innehållsanalysens för- och nackdelar. En del anser metoden vara mycket kontrollerad, andra anser dess svaghet vara att forskarens förhandsuppfattningar lätt kan påverka resultaten (se t.ex. Kohlbacher 2006; Tuomi & Sarajärvi 2009: 96)

Enligt Tuomi och Sarajärvi (2009: 97) finns det tre utgångspunkter för innehållsanalys: material, teori och teori som vägledande tanke vid analysen. I den första tas det fram det väsentligaste i materialet oavsett vilket det är eller vilken dess relation är t.ex. till tidigare forskning. Då teorin leder analysen söks sådana saker i materialet som redan förekommit i tidigare forskning, eller jämförs materialet med en modell som redan finns. I det tredje fallet varierar teori och material som ledande faktor vid analysen. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 97) I denna studie har jag följt den tredje utgångspunkten, det vill säga att jag har tagit upp det jag har ansett vara det väsentligaste i materialet och senare anknutit det till tidigare forskning och kartläggningar utförda av samma tema vid ungefär samma tid.

Härnäst redovisar jag hur jag har analyserat materialet i min undersökning. Jag har följt de tre steg som Tuomi & Sarajarvi (2009) föreslår: 1. *reducering*, 2. *kategorisering*, 3. *abstrahering*. Efter att ha transkriberat ordagrant de inspelade intervjuerna har jag gått igenom materialet en fråga åt gången och markerat de enligt mig väsentliga svaren av varje informant. Jag har gjort reducering och generalisering av det som förekommit i svaren och skrivit upp dem i en tätare form samt skapat undergrupper av dessa sammandrag. Dessutom har jag tagit upp det som har varit unikt för en enskild informant och visar det också med citat. Därefter har jag arrangerat svaren enligt de teman som jag har haft i intervjun och således format överkategorier som underkategorierna hör till. Temana i intervjun har sitt ursprung i den dåtida pågående offentliga diskussionen och de kartläggningar som utförts på olika samhällsliga håll gällande mitt ämne. Vid diskussionsdelen av min studie har jag relaterat mina resultat till tidigare forskning och de ovannämnda kartläggningarna.

Härnäst presenterar jag avhandlingens resultat.

6 Resultat

I detta kapitel presenterar jag resultaten i min studie. Först redogör jag för hur lärarna har upplevt övergången till distansundervisningen, sina tekniska färdigheter och det stöd de har fått. Vidare diskuterar jag vilka erfarenheter lärarna har av själva undervisningen på distans, vad de anser om bedömningen och inläringen samt om sin egen psykiska belastning.

Jag kommer att använda pseudonymer av alla informanter. Pseudonymen består av ordet informant och en siffra (1–8). I texten används en förkortning och informant nummer ett är helt enkelt I1, informant nummer två I2 o.s.v. Jag citerar några svar av de intervjuade för att bättre belysa deras tankar. Citaten är på finska men jag återger det viktigaste sakinnehållet i den löpande texten på svenska.

6.1 Hur upplevde lärarna övergången från klassrumsundervisning till distansundervisning?

Intervjun inleddes med att lärarna ombads att värdera sina tekniska färdigheter före övergången till distansundervisningen. Vidare berättade de om sin erfarenhet av huruvida, hur och varifrån de fick stöd och råd för att komma i gång med distansundervisningen.

6.1.1 Lärarnas tekniska färdigheter inför övergången till distansundervisning

Fem av de åtta intervjuade uppgav att deras färdigheter för att övergå till distansundervisningen var bra eller relativt bra. Tre lärare upplevde att de hade antingen dåliga eller icke-existerande kunskaper och färdigheter. De som svarade att de hade bra kunskaper hade antingen hållit kurser på nätet eller hade redan från tidigare varit intresserade av informations- och kommunikationsteknik (IKT) och lärt sig den under studierna eller bådadera. I3 formulerade sina tankar på följande sätt:

Mulla oli mielestäni aika hyvät valmiudet, koska mulla on sieltä ammattikorkeakoulusta sitä verkko-opetuskokemusta. Että nyt tänä lukuvuonna yliopistossa mulla ei ollut verkkokurssia, mutta oon aiemmin niitä siellä ammattikorkeassa pitänyt, niin tietysti oli vähän ideaa, että minkälaista se voisi olla ja mitä voisi vetää ja muutenkin tämmöiset digivalmiudet mulla on sillä lailla mielestäni aika hyvät että mulla se digi on ollut aikapaljon osana työtäni melkein koko ajan. Mä olin silloin sen, mitä olin siellä ammattikorkeassa, niin olin tällaisessa hankkeessa ja nyt tän lukuvuoden oon ollut tällasessa (digitaalisessa) hankkeessa. Että on tavallaan se digi kulkenut koko ajan siinä mukana. (I3)

I3 tänkte alltså att hen hade bra tekniska färdigheter eftersom hen redan tidigare hade undervisat på nätet i yrkeshögskolan. Hen hade också deltagit i ett par digitala projekt gällande undervisning vid sidan av sitt arbete. I7 svarade på frågan om sina färdigheter så här:

Mulla oli ihan hyvät valmiudet. Mä oon opinnoista asti tykännyt näistä digivälineistä ja aina tehnyt sekä kontaktina, että etänä. Että sillä tavalla ihan hyvät valmiudet. (I7)

Det framgår av citatet att även I7 ansåg sina tekniska färdigheter vara bra. Hen hade redan under sina studier gillat digitala verktyg och hade också hållit både närundervisning och distansundervisning.

De som ansåg sina färdigheter vara något svagare uppgav dock att även de hade använt digitalt material tidigare men att det var nytt att hålla virtuell kontaktundervisning. Detta illustreras av svaret av I4.

No en kokenut kovin hyvinä valmiuksiani, koska ei ollu sellasta kokemusta aikaisemmilta ajoilta eli tota vaikkakin on käyttänyt sähköisiä materiaaleja näin, mut ihan tää yhteydenpito, niin siihen ei ollut minkäänlaista kokemusta. Eli siihen varsinaiseen opetukseen – tai tavallaan vaikea sanoa, mikä on opetusta, mutta niin siihen yhteydenpitoon virtuaalisesti, niin siihen ei ollu tuttuja sovelluksia tai muita tapoja aikaisemmilta ajoilta. Eli oikeastaan valmiudet tuntu olevan - ainakin silloin alulla - että ei ole valmiuksia ja semmonen olo oli. (I4)

I4 upplevde att hen inte hade tillräckliga färdigheter för distansundervisning i början eftersom hen inte hade någon erfarenhet av att använda de verktyg som skulle användas. Liknande svar gav informant I1 som aldrig hade undervisat på distans:

En ole ikinä ennen pitänyt etäopetusta, niin tämä oli ihan tällainen hyppy tunteuttamaan. Digiloikka tuli tehtyä viikossa. Että viikon ajan mä annoin heille sellaisia etätehtäviä, mitä he saivat itsenäisesti tehdä ja sinä aikana mä koitin perehtyä näihin eri työkaluihin ja siitä sitten vain lähdettiin liikkeelle. (I1)

I1 konstaterade att hen fick göra ett digitalt språng (fi. digiloikka) i en vecka. Under veckan gav hen studenterna uppgifter som de självständigt fick arbeta med. Efter att hen hade bekantat sig med olika digitala verktyg började de om tillsammans.

Det enda nya tekniska verktyget som alla intervjuade använde för att hålla lektioner på distans var Zoom. En informant hade litet erfarenhet av Zoom redan från hösten 2017 eftersom hen och hens kolleger hade bekantat sig med det nya programmet och sedan dess använt det för att hålla möten.

6.1.2 Stöd och råd i början av distansundervisningen

Övergången till distansundervisningen skedde på ett något varierande sätt vid olika universitet och högskolor. Några informanter angav att de fick ta en veckas paus för att förbereda och bekanta sig med de tekniska verktyg de skulle använda. Som framkommit gav några lärare sina studenter uppgifter för självständigt arbete för de följande dagarna efter beslutet att börja undervisningen på distans. En del informanter däremot gick från närundervisning till distansundervisning under ett veckoslut.

För nästan alla intervjuade var stödet från kolleger mycket viktigt. Speciellt i början av den nya situationen samlades lärarna för att planera och ge tips till varandra. Detta illustreras av citatet av informant I7 där hen beskriver hur de startade distansundervisningen på hens arbetsplats:

Meillä oli kollegoitten kanssa tosi hyvä semmoinen pieni keskinäinen koulutussessio, missä me kokeiltiin, miten tätä Zoomia käytetään, millaisia ominaisuuksia täällä on. Ja yliopisto tarjos aika paljon koulutusta heti alkuun, ei ihan ois ehtiny ensimmäisille live-tunneille yliopiston koulutus, mutta sitten ne heti seuraavalla viikolla pyörähti käyntiin. Ois halutessaan ollut paljon koulutuksia. (I7)

I7 konstaterar att de testade Zoom med kolleger, dess egenskaper osv. innan den skolning som universitetet ordnade hann börja. Efter den första veckan erbjöd universitetet tillräckligt med utbildning i distansundervisning.

Några lärare bestämde sig för att själva fundera på hur de skulle arrangera sin undervisning enligt sina egna kunskaper och erfarenheter av vad som fungerar för dem.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att lärarna var rätt nöjda med den hjälp och det stöd som de fick i början av undantagssituationen. Vidare ansåg de att det var mycket betydelsefullt med kollegernas stöd och hjälp. Härnäst går jag över till lärarnas upplevelser av hur själva undervisningen på nätet gick och vad de ville berätta om det.

6.2 Distansundervisningen: teknologi

I detta avsnitt diskuterar jag vad som togs upp i intervjuerna gällande det tekniska förverkligandet av distansundervisningen. Först redogör jag för lärarnas behov av tekniskt stöd och de problem de mötte. Till sist presenterar jag hur de använde teknologi i sin undervisning.

6.2.1 Tekniskt stöd

Nästan alla informanter uppgav att de inte hade haft behov av något tekniskt stöd under distansundervisningen. De flesta konstaterade dock att varje universitet och högskola erbjöd rikligt med teknisk hjälp i olika former och att de visste att hjälp var lätt tillgänglig vid behov.

Det fanns dock även avvikande erfarenheter. Informant I8 som inte själv hade haft några tekniska problem angav att hen inte skulle ha vetat vart hen skulle ha vänt sig i den andra läroinrättningen (Y) där hen arbetade vid behov. Vid X universitet var det IT-DESK där man kunde få hjälp men det fungerade varierande:

Y:n yliopistosta mä en edes tiedä, keneltä lähtisin kysymään...X:ssa mä tiedän nää ja oon aikasemmin joutunut siellä kyselemään jotain, mutta sielläkin on ehkä vähän vaihtelevasti apua saatavilla sieltä IT-deskistä. En itseasiassa tiedä, onko kukaan joutunutkaan kyselemään kauheasti mitään. Että enemmän mun mielestä opiskelijoilla on sitten... Se mikä on ollut haaste tän kevään aikana, niin ne ei oo niinku ne omat taidot tai laitteet vaan opiskelijoiden. Vaikka puhutaan X-yliopiston opiskelijoista, että vois kuvitella, että heillä olis hyvät tietotekniset taidot, niin ei. Ihan suullisessa tentissä oli aika paljon säätämistä. Samaten tuolla Y:n opiskelijoilla oli, että en pääse kirjautumaan, ääni ei kuulu...Jotain tällaista. (I8)

I8 anger att det var studeranden som enligt hens åsikt hade de största problemen med teknik eller tekniska kunskaper. Hen ansåg att även de som man skulle kunnat tänka sig ha bra färdigheter på grund av det ämne de studerade inte hade det. Det var exempelvis problem med muntliga prov, inloggning, ljud o.s.v. Enligt hen fick hen också vara IT-STÖD till studeranden:

Joutuu neuvomaan, että käytä jotain toista laitetta, käytä puhelinta... (I8)

I3 hade liknande erfarenheter med studenterna. Hen hade inte själv behövt hjälp som hen visste fanns till buds men för att kunna hjälpa en student med videor kontaktade hen IT-helpdesken:

Meillä on sitten tietysti niinku it-helpdesk yliopistotasolla, mihin voi laittaa viestiä ja kysyä, jos on tällanen tekninen ongelma, mutta mulla ei kyllä nyt sellasia oikeastaan tullut. Tai jonkun kerran otin yhteyttä, kun opiskelijalla oli sitten ollu ongelmia joittenkin videoitten kanssa. (I3)

Att det inte förekom några större problem gällande teknik överraskade några. I6 konstaterar att det var en överraskning då hen hade förberett sig för något värre: "Yllättävää kyllä, olin varautunut pahempaan" (I6).

6.2.2 Tekniska problem

Enligt intervjuvaren förekom det, som framkommit, rätt litet tekniska problem bland de intervjuade lärarna gällande teknik under våren 2020. De problem som dock nämndes upplevdes inte vara allvarliga och lärarna hade själva kunnat hitta lösning på dem. Exempelvis hade en av lärarna, I2, blivit utkastad från sitt eget Zoom-möte så som hen berättar:

No ihan sellaisia yksittäisiä, että tipuin omasta Zoom-sessiostani, ei mitään sen suurempaa katastrofia. (I2)

I5 svarade på frågan om eventuella problem så här:

No siis oikeastaan ainut, joka oli sellainen haastava niin tentin järjestäminen, koska enhän mä ollu koskaan kotoa käsin tenttiä järjestänyt, niin sitä mä en aluksi...Siis munhan piti vaan kokeilla, et mites tää nyt vois toimia ja sitten tavallaan myöskin siinä luottaa siihen, että opiskelija on rehellinen ja, jos nyt mietin vaikka tätä Zoomia, niin meilläähän ei ole tavallaan oikeutta nauhoittaa niitä tenttitilanteita ja sithän me ei voitu sitä tehdä. Ja se, minkä mä nyt tässä näin näin, siis mitä opiskelija teki siinä tentissä, niin enhän mä nyt voi siitä taata, etteikö hän siellä nyt vaikka kännykkäänsä katsois välissä, tai muuta vastaavaa. Eli siis se, että vaikka meillä on tentteijä, joissa on apuvälineet käytössä, mutta kaikki apuvälineet meillä ei oo käytössä, niinku vaikka Google Translate, niin se oli haastavaa. Mutta nyt mä ehkä senkin osaan jo paremmin tai silleen niinku luottavaisin mielin, että mikäänhän ei mennyt koskaan mönkään, mutta että se oli semmonen haastavin tilanne. (I5)

I5 tänkte att det enda som var utmanande i distansundervisning var att organisera tentamen som var helt nytt för hen. Hen hade exempelvis funderat på hur det skulle gå att kontrollera att studeranden inte använder några förbjudna hjälpmedel, såsom Google Translate då det inte var tillåtet att spela in tentamen i Zoom.

6.2.3 Användning av teknologi

I intervjuerna framkom det att lärarna använde flera applikationer och lärplattformar i att förverkliga undervisningen på distans. Tabell 2 visar vilka de var och hur de användes av lärarna.

Tabell 2 Använda applikationer och lärplattformar och deras bruk

<i>Applikation / lärplattform</i>	<i>Kontakt- undervisning</i>	<i>Muntliga kunskaper / diskussion</i>	<i>Inlämning av uppgifter</i>	<i>Återkoppling</i>	<i>Träning av ord</i>	<i>Annat</i>
Zoom	X	x		x		
Moodle			x			
Koppa			x			
Optima			x			
Echo						
Dream Broker						
Screencast-0- matic						
Educaplay						
Socrative						
GoogleDocs						
PowerPoint / Powerpoint Mix						x
Quizlet					x	x
Kahoot						x
Wheelofnames						

Koppa (Kurssi- ja oppimateriaalipilone) fungerar som en digital service för publicering av läro- och kursmaterial (Jyväskylän Universitet 2020). Den liknar Optima och Echo (det riktiga namnet är Echo360) som är lärplattformar vilka används i flera finska företag och skolor (Discendum 2020, Echo360 2020). Dream Broker Studio och Screencast-0-matic är båda avsedda för att skapa, redigera och dela online videos (Dream Broker Studio 2021, ScreenCastomatic 2021). Särskilt skapade för utbildningsbruk är Educaplay och Socrative där man exempelvis kan publicera olika övningar och spel (Educaplay 2021, Socrative 2021). Quizlet och Kahoot har också spel och olika möjligheter att lära sig både på nätet och genom en applikation (Quizlet 2021, Kahoot 2021).

Zoom och Moodle användes av alla intervjuade: Zoom i kontaktundervisning och Moodle för att ge och motta skriftliga uppgifter, presentationer och videor. Dream Broker och Koppa nämndes också som läroplattformar där uppgifter kunde inlämnas. PowerPoint (och även PowerPoint Mix) användes som hjälpmedel exempelvis i att förbereda presentationer med videor.

På Zoom fokuserades det på de muntliga kunskaperna och diskussion. Studenterna indelades ofta i så kallade Break Out Rooms, alltså i mindre grupper på samma videomöte, med en uppgift eller ett ämne som skulle diskuteras. Läraren besökte sedan vartenda rum för att kolla hur arbetet fortgick i rummen och kanske ge återkoppling o.s.v. Det muntliga tränades också så att studenterna spelade in videor (exempelvis av ett möte på Zoom) och lämnade in dem till läraren. Enligt lärarna ingick det i de muntliga kunskaperna muntlig produktion, hörförståelse och interaktionsfärdigheter. Som framkommit användes Moodle och liknande virtuella läromiljöer för att ge och motta skriftliga uppgifter, men även videor.

Vissa applikationer som Kahoot eller Quizlet användes enligt lärarna för att träna ord eller för att göra undervisningen roligare, t.ex. genom tävlingar eller liknande. Med I6s ord var de för repetering, ”mellanmål” eller för att fräscha upp eller en inledning i något ämne:

Nämä pienet sovellukset on lähinnä semmosta kertaamiseen, välipalaa tai piristystä tai johdantoa tai jotakin. (I6)

Om de övriga använda verktygen konstaterade I5 på detta sätt:

Ei ohjatusti, mutta sittenhän me ollaan joka tapauksessa, silloin kun oltiin vielä kasvokkaisopetuksessa, niin silloin on kehoitettu heitä käyttämään kaikenlaisia apuvälineitä, mitkä vaan tuntuu heistä niinku sopivilta itselle ja ne osaa niitä käyttää ja ladata puhelimelle, tai mille laitteelle, mutta ei tässä niinku etäopetustilanteessa, niitä ei opastettu käyttämään. (I5)

Hen har uppmanat studenterna redan tidigare att använda alla möjliga, för studenterna passande verktyg. I distansundervisningen togs de inte speciellt upp.

I Tabell 2 nämns också digitala verktyg som inte har tilldelats någon brukskategori. Det beror på att lärarna nämnde dem men inte närmare beskrev deras bruk. De har inkluderats i tabellen eftersom de hör till de verktyg som har använts enligt intervjuerna. Härnäst presenterar jag lärarnas tankar om det de ansåg vara utmaningar och möjligheter med distansundervisning.

6.3 Vad upplevdes som utmaning, vad som möjlighet

Härnäst redogör jag för informanternas tankar om vad som var svårt att lära ut på distans och vad de ansåg de skulle kunna ta med sig från denna tid.

6.3.1 Utmaningar

Det som nästan varje lärare nämnde vara utmanande med att undervisa på distans var de muntliga kunskaperna. Det togs relativt ofta upp i intervjuerna att diskussion saknade den naturliga spontaniteten som man normalt har i klassrummet. Att aktivera studenterna till att prata under lektioner ansågs vara svårt. Någon såg skillnader mellan yngre och äldre studenter i hur diskussionen i Zoom fungerade: man funderade på om de yngre kanske var blygare och inte så vana vid de akademiska studierna. I5 funderade på diskussioner i Zoom så här:

Mä sanoisin näin, että vaikein on se, että miten sä saat opiskelijat spontaanisti keskustelemaan, koska videovälitteisyshän tarkoittaa sitä sun pitää osata kuunnella tosi hyvin, et sä voit jatkaa ja se että puheenvuoron odottaminen ei ole niin luonnollista niinku vaikka luokka tilanteessa, missä ollaan lähekkäin ja semmonen reagointi- Niin ehkä se oli se haastavin asia.. Mutta vaikeinta oli se spontaaniuden, tällainen niinku luonnollinen reagointi...se saattaa olla haastavaa ja ne ei ehkä ihan välttämättä uskalla lähteä siihen semmoseen, et ne ois niinku luonnollisesti siinä koko ajan mukana, Vaikka yrittää opettajana tosi paljon helpottaa. (I5)

Hen pratar om hur diskussion genom video kräver litet mera av deltagarna. Enligt hen gäller det att lyssna mycket noga för att kunna fortsätta efter en replik. Att vänta på sin tur eller att reagera spontant är inte så naturligt som i klassrummet även om man som lärare försöker göra det lättare för studenterna.

Informant I2 berättade att det redan tidigare före distansundervisningsperioden i fråga blev aktuellt för hen att fundera på hur det skulle fungera att undervisa i och träna det muntliga om man inte kunde undervisa i klassrummet. Hen hade tänkt att det skulle vara mycket svårt men – i motsats till de övriga intervjuade – var hens erfarenhet i sin helhet överraskande positiv. Hen konstaterade dock att det som hen upplevde svårt var egentligen att överhuvudtaget undervisa:

Mut sen, minkä mä nyt sit vaikeeks oli ehkä se että niinku se, tavallaan se semmonen opettaminen. Et jos mä hypin niiden eri break out roomien välillä niin mun aika meni siihen että mä tarkistin, että kaikki on siellä mukana, että kaikki ymmärtää ja tietää mitä tehdään ja annan seuraavan tehtävänannon ja kysyn onko kysyttävää. Ja emmä sit ehtiny jäädä sinne kuitenkaan roikkumaan kovin pitkäksi aikaa. Niin sitten opiskelijat oli siellä vähän oman onnensa nojassa. Mut et just se tota niinku oman roolin muuttuminen on ollut se vaikeampi, ei niinkään näitten yksittäisten taitojen... (I2)

I2 ansåg att den tid som hen normalt skulle ha använt till att undervisa gick nu åt till att hoppa mellan grupperna i olika break out rooms och kolla att alla följer med o.s.v. Hen upplevde att studenterna fick klara sig själva. Hen sammanfattar vidare att hens roll som lärare förändrades

och det var det som hen upplevde var svårare än att klara av någon enskild del av språkundervisningen.

6.3.2 Möjligheter

Då intervjuerna var igång, det vill säga i början av sommaren 2020, hoppades man att arbetet vid universitet och i andra skolor skulle kunna börja normalt som närundervisning på hösten. Det var intressant att få veta vad lärarna ansåg man skulle kunna ta med sig från distansundervisningen till den så kallade normala situationen.

Informanterna var relativt eniga om att de hade lärt sig något nytt som också skulle kunna fungera i närundervisning. De flesta tyckte att Zoom eller någonting dylikt skulle underlätta arbetet både för dem själva och studenterna, t.ex. genom att personalmöten samt handledningen av studenterna skulle kunna ske via videomöte. Vissa ansåg att Zoom fungerade bra för muntliga tentamina och det skulle vara bra att använda Zoom i närundervisning också. Smågruppsmöten för muntlig träning skulle kunna ske i Zoom för att spara allas tid och att ge studenterna möjlighet att jobba hemifrån i stället för att alltid komma till campus. Vissa tyckte också att det på videomöten är möjligt att få en bättre bild av studentens muntliga kunskaper, t.ex. på grund av användning av mikrofoner.

6.4 Distansundervisningens inverkan på bedömning och inläring

I detta avsnitt presenterar jag vad som framkom i intervjuerna gällande lärarnas uppfattning om hur distansundervisning påverkade bedömningen och inläringen.

6.4.1 Bedömning

Det största problemet angående bedömningen i distansundervisningen var enligt informanterna svårigheten att få veta vilka studenternas riktiga kunskaper är. Eftersom tentamen gjordes hemma var det utmanande att kontrollera att inget fusk skulle ske under tentamen. Några hade fattat beslutet att hålla skriftliga tentamina så att studenterna skulle vara på ett Zoom-möte och ha kameran på. Några hade tillåtit användningen av hjälpmedel men informerat studenterna om att bedömningen därför skulle vara strängare. I2 berättar så här om bedömningen:

Kirjallisissa...meitä pohditutti koko ruotsin tiimiä se, että kun ei voi valvoa, että käytetäänkö apuvälineitä tai Google translatea tai kaveria tai mitä tahansa, niin päädyttiin kuitenkin siihen, että siis Moodlessa voidaan nää kurssitentit hoitaa. Mut sitten osa teki sen linjauksen, että ilmoitti, että apuvälineiden käyttö ei ole sallittua ja osa valvo näitä kirjallisia tenttejä myös Zoomin välityksellä ja osa vaan ajan, että

tentti on auki Moodlella kaksi viikkoa ja kun menet niin sulla on kaks tuntia aikaa tehdä tentti. Ite annoin sitten opiskelijoille mahdollisuuden käyttää sanakirjoja, koska ajattelin, että sit kaikilla on se mahdollisuus, eikä vain niillä jotka haluaa huijata. Ja ilmoitin sitten että se vaikuttaa arviointiin vähän tiukentavasti, että kun on mahdollisuus tarkistaa sanojen taivutusta ja kirjoitusasua niin sitten ehkä myös odotan, että sitä tarkistetaan. (I2)

Hen beskriver i citatet hur hen med sina kolleger funderade på hur de skulle kunna kontrollera att hjälpmedel inte används eller om de skulle tillåta det o.s.v.. Hen berättar vidare om de olika sätt som kolleger på hens arbetsplats hade löst problemet på. Ett sätt var att studenterna fick begränsad tid att göra tentamen på Moodle.

Me pohdittiin näitä yhdessä näitä tenttijärjestelyjä kollegoitten kanssa, että meillähan se arvosana perustuu pelkästään siihen suulliseen tenttiin, siitä tulee oma arvosanansa ja sitten kirjallinen tentti ja siitä oma arvosana. Että niitä pohdittiin pitkään ja tehtiin molemmat Zoomin avulla. Suullinen oli, me oltiin jo etukäteen silloin, kun aateltiin, että on normaali lähitentti, niin annettu aiheet, että se on semmoinen keskustelutilanne, että joku näistä kolmesta aiheesta tulee. Niitä on sitten 3-4 ryhmässä, 15-20 minuuttia keskustelu, niin se oikeastaan siirrettiin Zoomiin ja siinä ehkä mun mielestä vaikeinta oli sitten se, että – kun siinä ei saisi olla mitään apuvälineitä – että no pari hylsyä tuli silleen, että mä nauhoitin ne myös ja kysyin kollegalta, että onko sunkin mielestä tää niinku ihan luettava, ei spontaania. Tällaista että niitä jäi pari ja enhän mä tiedä, jos jollain on jotain fraaseja ja lukee tosta niinku tosi sujuvasti, että. Se jäi vähän mietityttämään, vaikka pääosin meni ihan hyvin. Mutta siinä erityisesti mun mielestä suullisessa oli sitä ongelmaa. Kirjallisessa ei ehkä niinkään, koska meillä on apuvälineiden käyttö sallittua siinä kirjallisessa tentissä ja se oli nyt tietysti oltaisiin varmaan tehty ki se ratkaisu, vaikka ois ollu toisin aiemmin. Mutta me tehtiin niin, että myös näin niinkuin Zoomissa piti opiskelijan olla ja kamera auki silloinkin ja että nähdään, että opiskelija on siellä ja sitten me jaettiin jokaiselle opiskelijalle oma tenttidokumentti tuolta Onedrive kautta. Sillä lailla pystyy ite seuraamaan, että okei että opiskelija siellä jotain kirjoittaa. Ja kevennettiin sitä tenttiä vähän, että meillä ollut kaks tehtävää aiemmin ja kesto kolme tuntia, niin otettiin vain yksi tehtävä ja 1,5 tuntia. Oli ehkä ihan hyvä valinta, mutta tuntuu, että aika samaan tyyliin meni se, että ehkä enemmän tuo suullinen se että jännitti ja jännitti myös sitä, ettei joltain ääni kuulu tai menee nettiyhteys poikki tai... (I3)

I3 beskriver delvis liknande funderingar på och beslut om tentamen som I2. Här hade studenterna gruppdiskussion i Zoom i den muntliga delen och den skriftliga gjordes så att kameran också var på för att bekräfta identiteten av den som höll på att genomgå tentamen. Hen hade också konsulterat kollegor i de fall där hen misstänkte att studenten i några av de muntliga presentationerna hade varit oärlig. I3 konstaterar att det som oroade hen mest gällde internetanslutningens stadighet.

I4 konstaterade att hen inte förändrade någonting angående tentamen eller bedömningen. Hjälpmedel var inte tillåtna och uppgiftstyperna var desamma som normalt:

Mut en mä tehtävätyyppjä muuttanut, enkä koska mä olin kaikille jo antanut antanut ne ohjeistukset. Mikään ei niinku alkanut sen jälkeen, kun etäopetukseen siirryttiin. Niine mä en muuttanut niitä tehtävätyyppjä tai muuta, et aika samalla lailla mentiin. En mä tiedä. Ei siinä muuttunut kuin se paikka, missä se tehdään. Mä en muuttanut mitään niinku esimerkiksi, että yhtäkkiä nyt saatte käyttää kaikkia nettityökaluja tai sanakirjoja. En mä muuttanut niitäkään, mentiin sillä samalla ohjeistuksella. Varmaan ois ollut erilainen, jos kurssi ois alkanut sitten vasta etäopetukseen siirtymisen jälkeen. I4

Nästan alla uppgav att det gick bra med de muntliga tentamina och att situationen liknade den i närundervisningen. Gruppdiskussionerna i tentamen var lätta att följa med i i Zoom. Några av lärarna inspelade dem för att kunna kolla dem senare vid behov. En del hade uppmanat studenterna att inte försöka använda några ordböcker under tentamen och motiverat det genom att det skulle avbryta den naturliga kommunikationssituationen och på detta sätt avslöja fusket. En av lärarna tvivlade på om hen fick tillräckligt med prov på studenternas kunskaper. Informant I5 däremot konstaterade att hen var rätt nöjd med situationen, att den inte var så annorlunda jämfört med den normala, oavsett den muntliga delen. Hen litade också på studenternas ärlighet:

Mä sanoisin, että ei hirveästi poikkea siitä kasvokkain opetuksesta. Toki sen spontaanin kielitaidon niinku mä sanoin - se on se haastavin, että osaakstää opiskelija oikeasti muuten kuin suunnitellusti puhua ja reagoida toisen puhumiseen. Mutta tässä kirjallisessa mä uskon, että nää opiskelijat oli suhteellisen rehellisiä niissä kirjallisissa tuotoksissa, koska ne oli ihan samannäköisiä kuin mitä ne olis silloin tunnillakin tuottaneet. Minulla ei ollut haasteita, minusta tämä oli ihan helppoa. Mutta minä tiedän, että lähikollegallani oli ja se oli lähinnä tällaista, että onko tämä opiskelija itse tehnyt nämä tehtävänsä vai onko ne tehnyt joku muu. Minulla ei tullut henkilökohtaisesti sellaista tunnetta. Eli ei ihan tavallisesti arvioin niinku aina ennenkin. I5

6.4.2 Inlärnning

Detta avsnitt handlar om lärarnas tankar om distansundervisningens inverkan på inlärnning. Även om lärarna berättade att de hade haft bekymmer om hur det skulle gå för studenterna, kunde ingen av de intervjuade lärarna utifrån tentamensresultaten säga att distansundervisningen hade haft någon negativ inverkan på inlärnningen. Enligt deras åsikt var resultaten på samma nivå som studenterna fick i närundervisningen. Följande citat illustrerar svaren på frågan om inlärnning:

Mun mielestä jos tenttituloksia kattoo, niin ihan tavanomaiselta näyttää jakauma...Mut emmä osaa sanoa, et onks ne oppimistulokset olleet sen parempii tai huonompia kuin ilman tätä etäopetusta. (I2)

I2 är av den åsikten att situationen just med tanke på tentamensresultaten ser helt vanlig ut. Resultaten var varken bättre eller sämre än normalt.

Mutta kyllä ne tulokset oli ehkä joillakin yllättävän hyvätkin. Että se voi olla kivakin vaikka se kirjallinen ja suullinenkin että saa tenttiä kotona, että siinä voi olla tietty semmonen rentouskin. Että varmaan aika plusmiinusolla sitten loppupeleissä, että voi olla jotain hyötyä, mut joillekin sitten hankalakin. (I3)

Informant I3 anser att resultaten kanske även var överraskande bra, och att några drog nytta av att få göra tentamen hemma, då det kanske var mer avslappnat så. Hen konstaterar att det inte helt klart är positivt eller negativt, och att distansundervisning för några också var ett krångligt sätt att studera. I4 håller med I2 om att om man tittar på hur studenternas tentamen gick ser man inte någon klar skillnad mot det normala:

Mutta sanotaanko näin, että sit taas kun tenttituloksia kattoo, niin ei se niinku siellä päässä näkyne, et se olisi erilainen tulos. Hyvin samanlaista kuin ennenkin. (I4)

Ne tentit, jotka oon ehtinyt tarkistaa, niin ihan semmoista normitulosta kuin muulloinkin. Että ainakaan siinä en huomaa, että ois mitään eroa. (I6)

I6 fortsätter på samma linje: hen kan inte se någon skillnad i inläring mellan dessa två undervisningssätt.

Det som lärarna dock oroade sig över under distansundervisningen var att de inte kunde ge stöd till dem som skulle behöva det i en normal situation. De undrade också över hur de som inte hade så bra färdigheter skulle klara av allt och hur studenterna skulle orka med alla förändringar. Informanterna berättar också om sina positiva överraskningar över studenternas flitighet och deras positiva attityd till distansundervisning men även om utmaningar angående hela undantagssituationen. Lärarna ansåg att en del arbetade även bättre än normalt och en del var entusiastiska över de nya och fräscha undervisningsmetoderna.

...kaikkein heikoimmilla...ei vain välttämättä saaneet niin paljon tukea kuin olisivat saaneet luokkahuoneessa. Siellä kuitenkin selkeämmin erottuu ne ketkä ei pärjää jossakin tehtävässä. Ja heitä menee heti ite auttamaan, mutta täällä netissä ei niin hyvin erottunut ehkä se. (I7)

I7 funderade på det faktum att de svagaste i gruppen inte fick så mycket stöd som normalt i klassrummet och säger att man där ser bättre om någon inte kan någonting. Då kan man hjälpa studenten genast men på nätet var det inte på samma sätt så tydligt vem som behöver hjälp.

Että sopii tietynlaisille opiskelijoille hyvin, sellaisille aktiivisille, jotka on oma-alotteisia ja ottaa itte hommista kiinni. Mutta passiivisia passivoi entisestään. Että on entistä helpompi jäädä vain, ei vastaa koskaan mihinkään viesteihin tai vai jättää tekemättä....Osalle on sekin taas toisaalt se lähiopetukseen raahautuminen ja näillä on aika usein läsnäolopakko näillä kursseilla, niin he kokee sen hirveeksi ongelmaksi tai jotain töitä tai jotain muuta, perhettä tms. Niin se hankaloittaa sitä lähiopetukseen tuleamista. Niin tää saattoi myös sopia paremmin niille. (I8)

Informant I8 anser att distansundervisningen passar bra för vissa, speciellt för aktiva och självständiga studerande, men mindre aktiva studerande blir ännu mer passiva. För dem tycks det enligt hen vara ännu lättare att exempelvis låta bli att svara på meddelanden eller göra sina uppgifter. Vissa deltog i undervisningen bättre på nätet eftersom de inte behövde vara fysiskt närvarande vid universitet. Språkkurserna vid språkcentra har obligatorisk närvaro som för många är en utmaning på grund av t.ex. arbete och familj.

6.5 Distansundervisningen: belastning

Som framkommit i avsnitt 4.1 fick lärarna under den första koronavåren många förfrågningar om hur belastade de upplevde sig på grund av distansundervisningen. Informanterna i denna studie fick utöver dessa frågor också jämföra sin upplevda belastning i distans- och närundervisningen.

De flesta hade upplevt distansundervisningen tyngre än arbetet i närundervisningen. Några konstaterade att belastningen var större i början av distansundervisningen när allt var nytt och mängden av arbetet således större. Några ansåg att undervisningen på nätet hela tiden krävde mycket mera planering än i den normala situationen och att det var just detta som ökade arbetsbördan. Dessutom påpekade ett par svarande att kurserna på nätet alltid kräver mer från studenterna. En informant nämnde att just att själv tillgodogöra sig tekniken och vidare hjälpa studeranden med den var svårt, särskilt i början. Vissa ansåg att det är mer effektivt att ge uppgifter och mer personliga råd i klassrummet – på distansundervisningen tar allting mer tid.

I6 tyckte att belastningen var betydande precis i början av distansundervisningsperioden. Hen ansåg att den skedde så snabbt, det kom mycket instruktioner inom kort tid och det var viktigt att själv anpassa sig till denna nya situation. Hen nämner också att det var nödvändigt att tänka

mer noggrant på vilka slags anvisningar hen skulle ge till studenterna på distans så att de skulle kunna följa med.

I6: Se kuormittavuus oli lähinnä siinä alussa ehkä enemmän, kun tuli niin tiivissä tahdissa tämä ja piti sitä ohjausta olla ja itekin tietenkin sopeutua tähän uuteen tilanteeseen...Sitten kun tavallaan kaikki semmoinen jää pois, mitä tunnilla saattaa olla, että nyt voitaski yhtäkkiä tehdä tämmönen juttu. Niin ei voi tehdä semmoista...Toki, voihan täällä tehdä spontaanisti, mutta tarkoitan että kauhean tarkkaan pitää miettiä sen ohjeistus. Että ne opiskelijatki on kartalla. Se on kuitenkin luokassa aina helpompaa, kun siinä on se koko porukka ympärillä.

Informant I5 var av samma åsikt som I6. Hen säger att just de första två veckorna i början var mycket tunga på grund av den ökade arbetsbördan. Hen hade även undrat om hen alls skulle klara av allt. Hen beskriver att hen hade 18 timmar av undervisning i veckan och hen använde ungefär 40 timmar för planeringen av dessa lektioner. Senare blev det lättare genom att hen blev van vid det nya.

I5: ...mullahan oli niinku 18 viikkotuntia siinä meneillään. Niin olin kyllä siinä vaiheessa, kun siirryttiin etäopetuksen tosi stressaantunut ensimmäiset kaksi viikkoa, niin oli semmosta 60 tuntisia viikkoja, mitä mä tein töitä sen opettamiseen eteen. Mut sit kun tavallaan pääsi siitä ja niinku oppi niille rutiineille...Niin sanotaanko, että se kaks ekaa viikkoa oli ihan tosi haastavia, tosi raskaita ja mietti siinä, että miten mä tästä edes selviän...Että iso työmäärä aluksi oli vastaus.

Så här beskriver I1 sina erfarenheter av belastning:

Ai että nää loppupään tunnit ois sujuneet niinkuin helpommin kuin alkupään? En tiedä, kun mä jouduin ihan jokaisen tunnin jouduin niin huolellisest suunnittelemaan ja tekemään, niin ei ne lopunkaan tunnit sen helpommin...Mutta se että oli itse rentoutuneempi ja osasi sen tekniikan paremmin. Mut se valmistelutyö oli ihan sama kuin oppitunneissakin. Että aina pitää miettiä uudestaan se tilanne, että mitä on tehnyt tunneilla ja miten sen voi tehdä etänä.(I1)

Hen är av den åsikten att undervisningen på distans hela tiden var jobbigare än närundervisningen gällande planering. Hen konstaterar dock att det blev mer avspänt med tekniken med tiden. I2 håller med de ovanstående informanterna om hur krävande distansundervisningen var och hur mycket mer arbete som ingick i den. Hen fortsätter med att jämföra undervisningens effektivitet i klassrummet och på nätet och konstaterar att man i klassrummet kan använda tiden mer effektivt och personligt.

I2: On kyllä tosi työlästä, että ei voi mennä niinkuin ovenkahva-metodilla ollenkaan. Että tosi paljon pitää panostaa enemmän ohjeisiin ja kaikenlaiseen valmisteluun. Mikä toki on siis hyvä asia, että tulee tehtyä huolellisesti, mutta jos

vertaa siihen, että ollaan kaikki samaan aikaan oppitunnilla ja ne ohjeet voi antaa suullisesti ja moneen kertaa ja jollekin vielä kädestä pitäen, niin se on kyllä tehokkaampaa monesti.

Det förekom dock också motsatta åsikter, det vill säga mer positiva känslor gällande situationen. Då man kunde arbeta hemifrån behövde man inte tillbringa sin tid på väg till arbetsplatsen eller gå från ett möte med kolleger till ett annat. Känslan av brådska blev alltså mindre och det upplevdes som en välkommen lättnad. Själva lektionerna tycktes bli lugnare och arbetsron bättre i Zoom vilket framkommer av följande citat:

Mutta sitten taas, tuota kuormittavuutta vielä, ei toisaalta liity opetukseen, mutta tässähän on keventänytkin kuormitusta, kun ei työmatkoihin mene aikaa. Sehän on aika monta tuntia viikossa. Mulla tulis päivässä ainakin se tunti työmatkoihin. (I6)

I6 antyder att undervisningen på distans har gjort arbetet lättare eftersom tiden inte går åt till att åka till och från jobbet. För hen tar resan normalt flera timmar i veckan. Det följande citatet är av I4 som också funderar på hur undervisningen i undantagssituationen har fört något positivt med sig:

Nyt jos aattelis, että kaikki ei tulis niin rysäyksellä, niin tota tässähän paljon niinku kuormitusta vähentäviä tekijöitä, esim se että tuntuu, että kaikki on niinku rauhallisempaa ja kaikki tämmöset siirtymät päivän aikana ja muut vähenee, eli tuntuu, että niinku aikaa on enemmän ja jotenkin on on sillä tavalla rauhallisempaa. Joku kollega tuossa puhuiki, että jos sulla on iso porukka ja oot luokassa ja on hirveä hälinä ja kaikkea, niin tässä niinku se hälinäkin poistuu. Et sulla on yleensä vain yksi mikki päällä siellä. Mutta kyllähän sekin näin on, että et sä pysty kuuntelee kaikkia kerralla, että tässä pystyy helpommin kuuntelemaan yhtä tai kahta ihmistä kerrallaan. Mutta tuota voihan sekin olla tai varmasti on jossain määrin kuormitustekijä opettajana semmonen yleishälinä ja kakofonia. Mutta mä koin semmonen kiireen poistuminen jossain määrin, toki paljon tekemistä ja alussa ihan hirveesti ja asiat kasaantu ja näin. Että on vaikea verrata, kun kaikki tuntui menevän niin oudolla tavalla, mutta itse koen sen semmoisen niinku paikasta toiseen siirtymisen niin, kun se poistuu niin niin tota siihen jää paljon aikaa. Että jollain tapaa tää helpotti. (I4)

Informant I4 uppskattade i likhet med I6 att antalet resor mellan hemmet och arbetsplatsen har blivit färre vilket minskat brådskan. Hen upplevde vidare att lektionerna blev lugnare med mindre buller. Hen konstaterar att det är lättare att lyssna på ett par studerande åt gången. Oväsen och kakofoni kan enligt hen upplevas som belastning.

Om fysisk belastning konstaterades det att det var krävande att sitta framför skärmen hela tiden och försöka fokusera. I klassrummet brukar man ofta gå runt och röra sig mer i allmänhet. En

informant funderade på saken också ur ergonomins och särskilt ur röstens synvinkel. Att sitta framför skärmen i en dålig ställning har inte varit bra för rösten. Informant I3 berättar att det var tungt att stirra på skärmen och bara sitta mycket i stället för att röra på sig i klassrummet:

tämmöinen (ruudun) tuijottaminen ja istuminen on aika raskasta. En mä luokassa niin hirveästi istu, että aika paljon kuitenkin kävelen ja liikun siellä, että siinä mielessä opettajan näkökulmasta ehkä on jotenkin intensiivisempää. (I3)

I6 hade lagt märke till att hen började få problem med sin röst under distansundervisningens lopp. Att sitta framför laptoppen med huvudet böjt, kroppen i dålig ställning gjorde det svårt att hålla ”rören raka”. Normalt skulle hen också gå runt bland studenterna och prata med dem och gestikulera mera: då blir det inga problem med rösten. Enligt hen ska man alltså tänka på ergonomin på allvar:

Siis tämä on ihan äänitekninen juttu, oman äänenhuollon kannalta. Huomasin, kun pitkään teki, mulla oli tämä läppäri vain, ja tämänhän on ääniergonomisesti aivan hirveän huono asento, kun oot näin (pää kumarassa) ja kaula rutussa ja pitäis saaha röörit pysymään suorassa ja määkin tunnilla, en koskaan istu vaan koko ajan kävelen ja juttelen niiden kanssa ja elehdin kauheasti, niin tässä sitten tulee äänen kanssa ongelmia. Eliikkä tosissaan joutuu miettimään tämmöistä ergonomiaa ja äänen huoltoa ja kaikkea. Että huomaa, että miksi mulla aina ääni menee, että menee kai se kun tässä kähisee (huonossa asennossa). Siihen pitää kiinnittää enempi huomiota. (I6)

Nästan alla av lärarna nämnde en ytterligare belastande faktor, något som de saknade och vars brist gjorde arbetet mindre meningsfullt. Det var att interaktionen mellan dem och studenterna betydligt minskade under distansundervisningen. Informant I4 formulerar detta på följande sätt:

Mutta että kyllähän opiskelusta saa enemmän...Semmoista niinku positiivista energiaa ja hyvää mieltä saa siit lähikontaktissa, että sitä ei taas sitten...Että aina odottaa niitä näkemisiä ja ne oli mukavia, mutta sitten jotenkin ehkä se semmonen niinku – sieltä jää pois semmoset niinku jutustelut ja muut, että se keskittyy niin paljon siihen asiaan vaan. (I4)

Enligt I4 har hen fått positiv energi och välmående i närkontakt med studerande vilket inte förekom så mycket i distansundervisningen. Lektionerna blev mer fokuserade på själva saken och allt småprat uteblev. Informant I8 har en liknande syn på situationen:

Mulla on ollut ikävä sitä sellaista luokahuonevuorovaikutusta. Mun mielestä se, että pääsee näkemään niitä ihmisiä ja sinne luokahuoneeseen, niin se on mulle sen tän työn juttu ehkä, mistä mä tykkään eniten. (I8)

Hen har saknat interaktionen i klassrummet. För hen är just umgänget med människor i klassrummet det som hen tycker mest om i jobbet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att arbetsbelastningen ökade på grund av den ökade arbetsmängden (planering o.s.v.), särskilt i början av perioden. Övriga faktorer i den ökade belastningen var bristen på den normala kontakten med studenter och dålig ergonomi i distansundervisningen. Underlättande faktorer var den minskade tiden vad gäller resor mellan hemmet och arbetsplatsen samt det ökade lugnet under lektionerna.

I det sista avsnittet redogör jag för vad annat informanterna hade att säga om distansundervisningen.

6.6 Övrigt

Avslutningsvis fick lärarna berätta fritt om det var något som de ytterligare ville säga om distansundervisningsperioden och som ännu inte framkommit under intervjun. Den allmänna känslan bland informanterna var positiv, allt hade huvudsakligen gått bra. Så här beskriver I7 sina känslor:

Mä oon toisaalta tyytyväinen siihen, miten kaikki meni. Tosi helpottunut olo, kun opetus on ohi, mutta ihan tyytyväinen kuitenkin tuloksiin. Osasin luottaa itseeni, niin tämä ei ollut mulle niin järkyttävä kokemus ehkä kuin jollekin muulle. Olen kokenut myös hyvänä, että opiskelijatkin oppii tässä käyttämään tätä. (I7)

Hen var nöjd med hur allt hade gått och med resultaten. Hen kunde lita på sig själv och anser att det gjorde upplevelsen mindre chockerande. Hen antyder också att studenterna har dragit nytta av situationen genom att lära sig använda detta (syftar på Zoom).

Stödet från arbetsgemenskapen nämndes av informanterna och upplevdes ha varit mycket viktigt och välfungerande. Så här uttrycker I1 det:

No, se vaan että työyhteisön tuki oli todella tärkeä. Se oman työpaikan ja yliopiston taholta. Sieltä sai hienosti tukea ja neuvoja. (I1)

En informant var nöjd med att hen nu har blivit tvungen att ta i bruk digitala verktyg och att utveckla undervisningen på distans. Några av lärarna uppskattade den erfarenhet de nu hade fått och som de i fortsättningen anser sig kunna utnyttja. Så funderar informanterna I2 och I3:

Tosiaan tässä hyvä puoli koko etäkeväässä oli se, että nyt oli pakko ottaa nämä välineet käyttöön ja pakko kehittää sitä opetusta ja kyllä mä uskon, että tästä jää paljon hyviä asioita myös, mutta tosiaan aika työlästä tämä on ollut. (I2)

vähän erilainen sillä lailla ja ihan ihan mukava fiilis. Ja tosiaan niinku sanoin et mulla on verkkokurssi sitten tulossa ens vuonna, että siihen ehkä sai just tämmösiä ajatuksia vielä, että sitten kun on aikaa nyt miettiä tarkemmin. Et sehän tuli kuitenkin sillä lailla aika äkkiä, että oikeesti piti mennä melkein sillä idealla, mikä nyt ensimmäisenä mieleen tulee, että varmaan ihan sopiva tässä kohtaa ja... (I3)

Studenternas förmåga att kämpa under svårigheter med bra attityd beundrades av några.

Informant I1 uttrycker det på följande sätt:

Ja opiskelijoiden tsemppi ja niiden osallistuminen ja aktiivisuus etätunneilla oli ihailtavaa. (I1)

I7 konstaterar att studenterna var glada och nöjda, att några även kände sig lättade:

Opiskelijat oli iloisia ja tyytyväisiä, osa oli helpottuneitakin. (I7)

Informanterna berättar vidare om sin oro över huruvida alla hade tillräckligt bra verktyg för att undervisa på distans eller delta i undervisningen. Det var enligt en informant så att alla inte hade t.ex. bra laptop eller var tvungna att klara sig med dålig internetanslutning. Att ta distansundervisning i beaktande i lärarutbildning ansågs också vara viktigt.

Se ehkä mietityttää itseä, että minkälaiset mahdollisuudet kaikilla on osallistua, että onko kaikilla nettiyhteys, kuulokkeet, kamera. Että mäkin sain viime syksynä onneksi uuden kannettavan ja nämä kuulokkeet, ei olleet aikaisemmin. Sit meidän puhelin on tällainen, siitä ei kauheesti...vanha näppäinpuhelin. Ne kenellä on pöytäkone ja tämä puhelin, eikä kuulokkeita, niin...Sit on pulassa. Itsellä oli hyvä, että oli saanut nämä uudet työvälineet. Sitä ei kaikilla ollut, ei ollut kannettavia. Sit ollaan sen kotiverkon varassa, yhdellä kollegalla, hän ei oikein pystynyt pitämään, koska heillä pätki koko ajan verkko. (I1)

I1 uppger att hen oroade sig för studenternas och lärarnas möjligheter att delta. Hen själv hade fått nya tekniska verktyg förra hösten men visste att alla inte hade exempelvis passande dator eller internetanslutning och hade hört om problemen med att hålla lektioner på distans på grund av sådana brister. I5 betonar vikten av tekniska kunskaper för språklärare. Hen hade följt hens barns (något äldre) lärare som hade haft det mycket svårt på grund av bristen på dessa kunskaper. Hen fortsätter med att säga att det tekniska skall tas hänsyn till i lärarutbildningen:

I5: mä sanoisin näin, että tänä päivänä 2020 jos oot kieltenopettaja tai mikä tahansa opettaja, niin kyllähän sulla pitää olla tietotekniset taidot kunnossa niin että siitä ei

tule ihan kaamee tilanne, missä sä panikoidut ihan täysin. Lapseni opettajaa seurasin. Hän on siis semmonen vähän yli viisikymppinen tai itseasiassa saattaa olla lähemmäs kuuskymppinen. Hänellä kyllä meni varmaan viikko ennen ku hän oppi jotakin välinettä edes käyttämään. Yleisesti ottaen niin sanoisin, että myöskin tämmösestä opettajakoulutuksessa, niin kyllä siis on hyvä, että siellä on riittävästi sitä opetusta ja opintojaksoja erilaiseen monimuoto-opetuksen oppimiseen ja että oppii käyttää välineet. Se on tosi tärkeä tänäpäivänä.

Stöd från kollegerna och arbetsgemenskapen samt belåtenhet med hur distansundervisningen överhuvudtaget gick återspeglas i informanternas utsagor. Att ha klarat sig bra och att ha lärt sig något nytt syns vara viktigt.

Härnäst går jag över till att diskutera resultaten i min studie.

7 Sammanfattning och diskussion

Syftet med denna studie har varit att utreda hur universitetslärarna i svenska språket upplevde den påtvingade distansundervisningsperioden våren 2020. Undersökningen har fokuserat på vilka erfarenheter de hade gällande övergången till distansundervisningen vad gäller tekniken samt om de ansåg att situationen inverkade på själva undervisningen, bedömningen och möjligen även på inläringen och på vilket sätt. Jag intresserade mig också för hur lärarna upplevde arbetsbelastningen under perioden i fråga. Mina forskningsfrågor är alltså följande:

1. Hur upplevde lärarna övergången från klassundervisning till distansundervisning?
2. Vad för slags erfarenheter hade lärarna av själva distansundervisningen?

Härnäst kommer jag att svara på mina forskningsfrågor utifrån studiens resultat. Jag kommer att spegla dem till de kartläggningar och studier som jag har presenterat ovan.

För det mesta ligger resultaten i denna avhandling i linje med resultaten i kartläggningar och studier utförda under samma tid och om ungefär samma ämne. Lärarna på olika stadier har haft liknande erfarenheter i början av den påtvingade distansundervisningen av stödet de fick, av tekniska utmaningar o.s.v. Övergången till distansundervisningen skedde som överallt - nästan över en natt. Några universitet gav sina lärare möjlighet att förbereda sig under den första veckan, andra fick börja ex tempore. Det fanns skillnader mellan informanternas tidigare införskaffade tekniska kunskaper i denna studie. Att börja med den påtvingade distansundervisningen upplevdes kanske något lättare för dem som redan tidigare hade hållit kurser på nätet. Tron på ens egna kunskaper hjälpte. I kartläggningar utförda under våren 2020 hade de som litade på sina tekniska kunskaper en mer positiv inställning till situationen (se t.ex. OAJ 2020). Det enda nya digitala verktyget som universitetslärarna i denna studie fick bekanta sig med var Zoom, som var mest relevant för själva kontaktundervisningen på nätet. På samma sätt som framkommit i andra kartläggningar fick informanterna stöd från sina kolleger och sin arbetsgemenskap (se t.ex. Marshal & al 2020). Det uppskattade lärarna högt.

Tekniska problem var ett bekymmer bland lärarna i min studie men det förekom inte några större problem gällande tekniken. Några fall av t.ex. dålig internetanslutning och att alla kanske inte hade tillräckligt bra datorer o.s.v. nämndes dock. Mäkelä et al (2020) nämner just dålig internetanslutning eller andra problem med tekniken samt skolornas svårigheter att organisera distansundervisning som utmaningar.

Informanterna i min studie ansåg inte att distansundervisningen försvårade bedömningen i någon större grad. Några oroades sig över att de inte fick en realistisk bild av studenternas riktiga kunskaper men de ansåg i alla fall att studieresultaten i allmänhet inte skilde sig från de normala. Det svåraste var att bedöma den muntliga delen enligt lärarna. I Freeeds kartläggning från våren 2020 hade lärarna i den grundläggande utbildningen upplevt att just bedömningen var det svåraste.

Både Marshall et al (2020) och Salmela-Aro et al (2020) har studerat situationen ur belastningens synvinkel och funnit att känslan av belastning har ökat. Informanterna i denna studie ansåg att just den ökade arbetsmängden orsakade ökad arbetsbelastning. De saknade också den normala kontakten och kommunikationen med studenter som vidare minskade meningsfullheten av arbetet och påverkade deras välmående. Distansundervisning uppvisar dock även drag som underlättar arbetet.

Övergången till distansundervisningen upplevdes av största delen av lärarna i denna studie vara mer belastande i början, exempelvis på grund av oerfarenhet av den. Mängden av planeringsarbetet ökade också och bekymmer om hur tekniken skulle fungera var stressande. Kollegernas stöd upplevdes som mycket betydande. För dem som hade någon slags tidigare erfarenhet av distansundervisningen eller litade på sina tekniska kunskaper tycks övergången ha varit lättare.

Själva distansundervisningen upplevdes vara både positiv och negativ. Det som har framkommit i andra kartläggningar och studier om just denna krisdrivna situation är att lärarens roll har förändrats. Enligt universitetslärarna i min studie gick det ofta åt undervisningstid till att handskas t.ex. med videomötets olika delar. Mest positivt med den första påtvingade distansundervisningsperioden var kanske flexibiliteten gällande närvaron för både lärarna och studenterna. Tid kunde sparas då man inte var tvungen att åka mellan hem och arbetsplats. Det minskade även den upplevda belastningen. Lärarna funderade på belastningen både ur psykisk och fysisk synpunkt. Kommunikationen med studenterna saknades och dålig ergonomi med statiska ställningar nämndes särskilt.

För det mesta var lärarna dock nöjda med hur de klarade av situationen och även positiva drag i distansundervisningen togs upp. Detta är också i linje med den allmänna känslan av våren 2020 och dess utmaningar. Det som dock inte har framkommit i de studier och kartläggningar som jag bekantat mig med är lärarnas upplevelser om bristen på spontanitet. Detta nämndes i

mitt material många gånger som något som saknades i distansundervisningen. Särskilt i undervisningen av muntliga kunskaper ansågs bristen på spontanitet vara en betydande negativ faktor.

Vad gäller studiens validitet och reliabilitet kan resultaten ha påverkats av mina subjektiva förväntningar genom de valda frågeställningarna. Det är möjligt att jag har styrt intervjuerna till en viss direction eller formulerat frågorna vid intervjuer så att de kan dra ut förutsägbara svar. Vidare är det möjligt att jag kanske även har ställt frågorna på ett annorlunda sätt till olika informanter och att de har förstått dem på varierande sätt. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Frågorna har dock varit rätt öppna och det förekom också svar som skilde sig från varandra.

I framtida forskning skulle det vara intressant att jämföra lärarnas erfarenheter av den första distansundervisningsperioden, våren 2020, med situationen ett år senare då distansundervisningen fortfarande var aktuell. Man har givetvis lärt sig mycket och således kan det antas att upplevelserna av undervisningen på distans kan ha förändrats. Vad har man senare gjort på något annat sätt? Hur har den upplevda belastningen förändrats under kristidens lopp? Hur anser lärarna att deras digitala kunskaper har utvecklats? Har man kunnat skapa någonting som främjar spontaniteten i undervisningen av de muntliga kunskaperna? Vidare vore det intressant att studera attityder till distansundervisningen och möjliga förändringar i attityderna.

Litteratur

- Discendum 2021. Optima. <https://discendum.com/optima/> [Hämtad 03.10.2021]
- Dream Broker Studio 2021. Cybersäker videokommunikation. Tillgänglig:
<https://dreambroker.com/se/> [Hämtad 03.10.2021]
- Echo360 2021. The smarter video platform for education. Tillgänglig: <https://echo360.com/>
 [Hämtad 03.10.2021]
- Educaplay 2021. Free educational games. <https://www.educaplay.com/> [Hämtad 03.10.2021]
- Finansministeriet 2021. Offentliga tjänster digitaliseras. Tillgänglig:
<https://vm.fi/sv/offentliga-tjanster-digitaliseras> Hämtad 21.9.2021
- Elsinen, R. och Juurakko-Paavola, T. 2006. Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi. Tavastehus: Hämeen ammattikorkeakoulu. Tillgänglig:
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/tutkimus/projektit/kielo/bibliografia/arviointi>
- Gunnarsson, Ronny 1999. Urvalsstrategier och datainsamling.
<https://infovoice.se/urvalsstrategier-och-datainsamling/>. [Hämtad 18.09.2021]
- GLP 2019 = Grunderna för gymnasiet läroplan. Tillgänglig:
<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-gymnasiets-laroplan>
 [Hämtad 18.09.2021]
- Harjunpää, Marina; Uljas, Milka 2021. Erityisopetuksen siirtyminen etäopetukseen keväällä 2020: opettajien kokemuksia etäopetuksesta ja sen vaikutuksesta koettuun työhyvinvointiin. Turku AMK. Turku University of Applied Sciences. 2021
 Tillgänglig:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/499551/Harjunpää%20Marina%20Uljas_Milka.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. Haastattelut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Tillgänglig:
<https://www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmaopetus/>. [Hämtad 12.08.2021.]
- Isaksson, L. & Olsson, A. 2021. Påtvingad distansundervisning och dess effekter för lärande: Gymnasielärares erfarenheter kring omställning till distansundervisning under Covid-19. Umeå University, Faculty of Social Sciences, Department of Political Science.
 Tillgänglig:
<http://umu.divaportal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1522333&dswid=-7665>

- Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Tillgänglig: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>. [Hämtad 12.08.2021]
- Juurakko-Paavola, T. 2008. Yrkeshögskolestudenters kunskaper i och motivation för att studera svenska. Tillgänglig: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96099/Svenskan%20i%20den%20finska%20skolan_ekirja.pdf?sequence=1 [Hämtad 18.9.2021]
- Juurakko-Paavola, T. & Palviainen, Å. 2011. Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen. Om kunskaper och motivation gemon olika utbildningstadier. Hämeen ammattikorkeakoulu. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/45444> [Hämtad 12.09.2021]
- Jyväskylän universitet 2020. Jyväskylän yliopiston Koppa. Tillgänglig: <https://koppa.jyu.fi/info> Hämtad [03.10.2021]
- Klapproth, F., Federkeil, L., Heingschke, F., Jungmann, T. 2020: Teachers' Experiences of Stress and Their Coping Strategies during COVID-19 Induced Distance Teaching. *Journal of Pedagogical Research*. s. 444-452. 2020 Tillgänglig: <https://www.ijopr.com/article/teachers-experiences-of-stress-and-their-coping-strategies-during-covid-19-induced-distance-teaching-8475> Hämtad 08.08.2021
- Kohlbacher, F. 2005. The Use of Qualitative Content Analysis in Case Study Research. I: *Forum: Qualitative Social Research* 7 (1). Tillgänglig: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0601211> [Hämtad 12.08.2021]
- Marshall DT, Shannon DM, Love SM. How teachers experienced the COVID-19 transition to remote instruction. *Phi Delta Kappan*. 2020;102(3):46-50. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0031721720970702> [Hämtad 03.08.2021]
- Mäkelä, T., Mehtälä, S., Clements, K., & Seppä, J. (2020). Schools Went Online Over One Weekend : Opportunities and Challenges for Online Education Related to the COVID-19 Crisis . In *Proceedings of EdMedia + Innovate Learning 2020* (pp. 77-85). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Tillgänglig: <https://www.learntechlib.org/primary/p/217288/> [Hämtad 03.08.2021]
- Nelson, M. 2019. From analogue to digital: a report on the evolution and delivery of the Finelc 2digi project. *Kielikeskus tutkii* 4/2019. s. 59-76. Tillgänglig:

- https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148437/Nov_2019_kielikeskus-tutkii-4.pdf?sequence=5&isAllowed=y [Hämtad 03.08.2021]
- OAJ 2020. OAJ:s kartläggning: Distansundervisningen fungerar överlag bra, men enstaka elever och studerande har svårigheter. Tillgänglig:
<https://www.oaj.fi/sv/aktuellt/nyheter-och-pessmeddelanden/2020/enkat-om-undantagsarrangemangen/> [Hämtad 16.06.2021]
- Rautiainen, M. 2016. Tutkimus luo suuntaviivat digiloikalle. Tillgänglig:
<https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/2016-1/digiloikka> [Hämtad 21.09.2021]
- Screencast-0-matic 2021. Tillgänglig: Capture, create and share. <https://screencast-o-matic.com/> [Hämtad 03.10.2021]
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
Tillgänglig: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> [Hämtad 29.08.2021]
- Salmela-Aro, K. , Upadyaya, K. & Hietajärvi, L. 2020. Suomalaisten rehtorien ja opettajien työhyvinvointiprofiilit koronakeväänä. Psykologia. Vuosikerta 55, Nro 6, Sivut 426–443. Tillgänglig: <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/suomalaisten-rehtorien-ja-opettajien-ty%C3%B6hyvinvointiprofiilit-koro> [Hämtad 03.08.2021]
- Socrative 2021. Tillgänglig: <https://www.socrative.com/> [Hämtad 03.10.2021]
- Teräs, H. & Teräs, M. 2020: Covid-19 ja ammattikorkeakoulu. Etäopetukseen hyppääminen ja sen vaikutuksia opetukseen ja oppimiseen nyt ja tulevaisuudessa. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere 2020. Tillgänglig:
<https://www.tamk.fi/web/tamk/-/covid-19-ja-ammattikorkeakoulu-etaopetukseen-hyppaaminen.html> [Hämtad 03.08.2021]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Tammi. Helsinki. Turun yliopisto. Kieli- ja viestintäopintojen keskus. Tillgänglig:
<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/kieli-ja-viestintaopintojen-keskus> [Hämtad 18.9.2021]
- Vuori, J. Tapaustutkimus. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
Tillgänglig: <https://www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmaopetus/>. [Hämtad 12.08.2021.]
- Undervisnings- och kulturministeriet. Universiteten i Finland. Tillgänglig:
<https://minedu.fi/sv/universitet> [Hämtad 28.07.2021]
- Utbildningsstyrelsen. Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling. Tillgänglig:
<https://www.o-ph.fi/sv/utbildning-och-examina/nivaskalan-sprakkunskap-och-sprakutveckling> [Hämtad 18.08.2021]

Utbildningsstyrelsen. Språkprogrammet och språkvalen. Tillgänglig:

<https://www.oph.fi/sv/statistik/den-grundlaggande-utbildningen> [Hämtad 16.06.2020]

Utbildningsstyrelsen. Utbildning och examina. Tillgänglig:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/166434_grunderna_for_laroplanen_v_erkkojulkaisu.pdf [Hämtad 16.06.2020]

Lagar och författningar

Finlands grundlag 731/1999. Given i Helsingfors den 11 juni 1999. Tillgänglig:

<https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731> [Hämtad 14.06.2020]

Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda 424/2003. Given i Helsingfors den 6 juni 2003. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030424> [Hämtad 14.06.2020]

Språklag 423/2003. Given i Helsingfors den 6 juni 2003. Tillgänglig:

<https://finlex.fi/sv/laki/alkup/2003/20030423> [Hämtad 14.06.2020]

Statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen 481/2003. Given i Helsingfors den 12 juni 2003. Tillgänglig:

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030481> [Hämtad 14.06.2020]

Statsrådets förordning om universitetsexamina 794/2004. Given i Helsingfors den 19 augusti

2004. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2004/20040794> [Hämtad 14.06.2020]

Statsrådets förordning om yrkeshögskolor 1129/2014. Given i Helsingfors den 18 december

2014. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141129> [Hämtad 14.06.2020]

Bilagor

Bilaga 1. Intervjustomme

HAASTATTELUKYSYMYKSIÄ

Taustaa:

- Miten pitkään ja missä kaikkialla (ala-/yläluokat, lukio tms) olet opettanut?
- Kenelle opettamasi kevään ruotsinkielienkurssit olivat suunnattu? Minkä tason kursseja ne olivat?

- Millaisina koit omat valmiutesi etäopetusta aloitellessasi? Miten hyvin tunsit etäopetuksessa käyttämäsi sovellukset? Millaista opastusta sait opetuksen toteuttamiseen?

- Miten paljon tarvitsit teknistä tukea etäopetuksen aikana ja miten sait sitä? Mitä teknisiä ongelmia ilmeni?

- Miten paljon ja mitä sovelluksia, oppimisalustoja tms. käytit?

- Miten käytit sovelluksia? Mitä sovelluksia käytit kielen eri osaamisalueiden opettamiseen?

- Mitkä kielen osaamisalueista oli haastavinta / helpointa opettaa etänä?

- Mitä korona-ajan etäopetustavoista voisit käyttää myös myöhemmin?

- Miten etäopetus vaikutti arviointiin?

- Miten toteutit tentit ja esim. suullisen taidon ja luetun ymmärtämisen testaamisen ja arvioinnin?

- Minkä osa-alueen arviointi oli helppoa, mikä vaikeaa ja miksi?

Muuta?

- Miten arvioit etäopetuksen vaikuttaneen oppimiseen?

- Millaisia eroja koet etä- ja lähiopetuksella olevan esim. kuormittavuudessa?

- Mitä etuja etäopetuksella on lähiopetukseen verraten tai toisin päin?

- Mitä muuta haluaisit sanoa menneestä etäopetusjaksosta?

Bilaga 2. Samtyckesformulär

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISEEN JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELEMISEEN

Tutkimuksen suorituspaikka: Turku
Tutkimuksen tekijä: Satu Huovila
Tutkimuksen ohjaaja: Sinikka Lahtinen
Tutkimusta tekevä yliopisto: Turun yliopisto

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa yliopistojen kielikeskusten ruotsin kielen opettajien kokemuksia etäopetuksesta, joka toimeenpantiin keväällä 2020 COVID-19 -viruksen leviämisen estämiseksi yliopistojen sulkiessa muiden muassa tilansa. Kerättyä aineistoa käytetään Satu Huovilan pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielmassa.

Tutkimusta varten kerätty aineisto käsitellään niin, että tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys ei paljastu. Aineistoa säilytetään Seafire-pilvipalvelussa (ks. liitteenä oleva tietosuojailmoitus).

Tutkimukseen osallistuja voi koska tahansa halutessaan keskeyttää tai perua osallistumisensa tutkimukseen.

1. Suostun siihen, että tutkimusaineistoa kerätään haastattelujen muodossa.
2. Suostun siihen, että haastattelut videonauhoitetaan (Zoomin kautta).
3. Suostun siihen, että luvallani kerättyä aineistoa saa käyttää Satu Huovilan pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielmassa

Paikka: _____

Aika: _____

Allekirjoitus: _____

Nimen selvennys:

Bilaga 3. Dataskyddsmeddelande

TIETOSUOJAILMOITUS TUTKIMUKSESTA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVALLE
01.05.2020

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eikä tutkittavan ole pakko toimittaa mitään tietoja, tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää.

Tutkimuksen nimi, luonne ja kesto

Yliopistojen kielikeskusten tai vastaavien ruotsin kielen opettajien kokemuksia kevään 2020 etäopetuksesta korona-epidemian aikaan.

Kerätystä tutkimusmateriaalista kirjoitetaan pro gradu -tutkielma.

Koehenkilölle tutkimukseen osallistuminen on kertaluontoinen.

mihin henkilötietojen käsittely perustuu

EU:n yleinen tietosuoja-asetus, artikla 6, kohta 1

Tutkittavan suostumus

Tutkimuksesta vastaavat tahot

Tutkimuksen tekijä:

Satu Huovila, 0445059586, satu.u.huovila@utu.fi

Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa ruotsin kielen opettajien kokemuksia etäopetuksesta ja siinä käytetystä teknologiasta. Tutkimukseen osallistuvat henkilöt työskentelevät yliopistoissa kielikeskuksissa tai vastaavissa. Tutkimukseen osallistuu 8 henkilöä.

Tutkimuksessa käsitellään vain välttämättömiä tutkittavien työhistoriaan ja opetusryhmiin liittyviä tietoja. Tutkimusaineisto ei sisällä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja (rotu tai etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, terveyttä koskevat tiedot, seksuaalinen suuntautuminen tai

käyttäytyminen, geneettiset tai biometriset tiedot henkilön tunnistamista varten). Tutkimusaineisto on Word-tiedosto- ja Zoom-videomuodossa.

Tutkimuksen toteuttaminen käytännössä

Tutkimukseen osallistuminen kestää noin puoli tuntia. Tutkimuksen aineisto kerätään Zoomin avulla, teemahaastattelun muodossa.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt ja haitat tutkittaville

Tutkimus tuottaa tietoa etäopetuksesta ja teknologian käytöstä siinä.

Tutkimukseen osallistumisesta ei ole haittaa tutkittavalle.

Henkilötietojen suojaaminen

Tutkimuksessa kerättyjä tietoja ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tietojasi ei voida tunnistaa tutkimukseen liittyvistä tutkimustuloksista, selvityksistä tai julkaisuista.

Aineisto säilytetään tutkimuksen tekemisen aikana siten, että vain yllä mainitulla tutkijalla on pääsy aineistoon. Aineisto pseudonymisoidaan eli tutkittavien oikeita nimiä ei käytetä säilytettävässä materiaalissa.

Tutkimustuloksissa ja muissa asiakirjoissa sinuun viitataan vain tunnistekoodilla.

Tutkimusaineistoa säilytetään Turun yliopiston tutkimusaineiston käsittelyä koskevien tietoturvakäytänteiden mukaisesti.

Tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu tieteellinen tutkielma. Lisäksi tutkimusta esitellään seminaarissa.

Tutkittavan oikeudet ja niistä poikkeaminen

Tutkittavalla on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, kun henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Jos tutkittava peruuttaa suostumuksensa, hänen tietojaan ei käytetä enää tutkimuksessa.

Tutkittavalla on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaikuttetun toimistoon, mikäli tutkittava katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä. (lue lisää: <http://www.tietosuoja.fi>).

Tutkimuksessa ei poiketa muista tietosuojalainsäädännön mukaisista tutkittavan oikeuksista.

Henkilötietojen säilyttäminen ja arkistointi

Rekisteriä säilytetään ilman tunnistetietoja Turun yliopiston pilvipalvelussa, kunnes tutkimus on päättynyt. Tutkimuksen päätyttyä aineisto hävitetään.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä tutkimuksen tekijään (ks. yllä).

Lyhennelmä

Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut kartoittaa ruotsin kielen opettajien kokemuksia etäopetuksesta suomalaisten yliopistojen kielikeskuksissa koronapandemian ensimmäisen kevään 2020 aikana. Tutkin sitä, millaisena opettajat kokivat omat valmiutensa digiopetukseen ja miten etäopetuksen aloitus sujui heidän kokemuksensa mukaan. Kartoitin myös, mitä eri ohjelmia, applikaatioita ja digitalisia oppimisalustoja käytettiin ja miten. Selvitin myös, millaisia vaikutuksia etäopetuksella oli opettajien mielestä arviointiin, oppimiseen tai kokemukseen kuormituksesta. Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

- Miten opettajat kokivat siirtymisen luokkamuotoisesta opetuksesta etäopetukseen?
- Millaisia kokemuksia opettajilla oli itse etäopetuksesta.

Tutkimuksen teoreettinen tausta ja aiempi tutkimus

Tutkimuksen teoreettisen taustan muodostaa COVID-19 –pandemia ja sen aiheuttaman poikkeustilan myötä maailmanlaajuisesti pandemian leviämisen hillitsemiseen käyttöön muiden rajoitusten muassa käyttöön otettu etäopetus sekä ruotsin kielen lain turvaama asema Suomessa toisena kotimaisena kielenä ja erityisesti sen opettaminen yliopisto- ja korkeakoulutasolla.

Koronaviruksen aiheuttama epidemia sai alkunsa Kiinassa vuoden 2019 loppupuolella ja levisi nopeasti ympäri maailman niin, että maaliskuussa 2020 myös Suomessa otettiin käyttöön erinäisiä keinoja, jotta taudin leviäminen saataisiin tehokkaasti rajattua. Koulutusta koski määräys siirtyä etäopetukseen, mikä tapahtui koko maassa ja eri koulutustasoilla parissa päivässä. Useissa tapauksissa kontaktiopetusta jatkettiin Zoomin ja Teamsin kaltaisten sovellusten avulla. Etäopetuksen juuret ovat 1800-luvun kirjekursseissa. Myöhemmin radion ja tv:n välityksellä tapahtunut kansan valistaminen teki tietä kehittyneemmän teknologian välinein toteutetulle etäopetukselle, jollaista nähtiin toteutettavan erilaisin variaatioin keväällä 2020.

Koronakevään 2020 aikana tehdyt kartoitukset opettajien kokemuksista etäopetuksesta poikkeusoloissa Suomesta ja muualta maailmalta loivat pohjaa tälle tutkimukselle. Kiinnostavaa oli tutkia näistä kartoituksista vielä jossain määrin ulkopuolelle jääneiden yliopiston opettajien kokemuksia etäopetuksesta.

Aineisto ja tutkimusmenetelmät

Haastattelin tutkimusta varten vuoden 2020 touko-kesäkuussa 8 eri yliopiston kielikeskuksen ruotsin kielen opettajaa. Informantit valikoituivat tutkimukseen saatavuuden perusteella. Haastattelut toteutettiin suomeksi, Zoom-sovelluksen avulla. Kieleksi sovittiin suomi, koska se oli haastateltavien äidinkieli. Ennen haastatteluja opettajat olivat saaneet nähtäväkseen haastattelun teemarungon sekä allekirjoitettavakseen tietosuojalomakkeen ja lomakkeen suostumuksesta tutkimukseen. Tutkimukseni on kvalitatiivinen.

Aineiston keruun jälkeen litteroin videot, minkä jälkeen noudatin aineistolähtöisen analyysin vaiheita. Nostin teksteistä esiin oleelliset kohdat, minkä jälkeen tiivistin ne. Näistä muodostin alaluokkia, jotka edelleen yhdisteltiin yläluokiksi. Nimesin luokat otsikoin.

Tulokset ja pohdinta

Tutkimuksen tulokset olivat suurelta osalta linjassa aiempien aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa sekä sen osalta, miten opettajan kokivat omat tekniset valmiutensa ja siirtymisen etäopetukseen että koskien kokemuksia itse etäopetuksesta. Aiemmin verkko-opetusta tehneet tai muuten aiheesta kiinnostuneet opettajat kokivat valmiutensa paremmiksi kuin muut haastateltavat. Tukea ja apua koettiin olleen saatavilla runsaasti, erityisesti omien kollegojen apu oli merkittävässä asemassa. Teknistä tukea sai halutessaan myös oman yliopiston tekniseltä tuelta ja sen koettiin olevan helposti saatavilla.

Enimmäkseen käytössä oli Zoom-videokonferenssiohjelma, jonka avulla pidettiin kontaktiopetustunnit. Zoom oli myös ensisijainen suullisen kielitaidon harjoittamiseen käytetty ohjelma. Muita käytettyjä teknisiä apuvälineitä mainittiin olevan esim. Moodle ja Koppa, jotka tosin ovat olleet käytössä yliopistoissa ja korkeakouluissa ennen kevättä 2020. Näiden kautta jaettiin tehtäviä opiskelijoille ja opiskelijat palauttivat tehtäviään niihin. Erilaisia videoiden luomisohjelmia mainittiin myös (mm. Dream Broker, PowerPoint). Osa opettajista kertoi keventäneensä joskus oppitunnin kulkua esim. Quizletin tyylisten ohjemien avulla.

Suullinen kielitaito koettiin vaikeimmaksi opettaa kevään 2020 etäopetusjakson aikana. Erityisesti spontaanin vuorovaikutuksen poisjääminen oli usean opettajan mielestä ongelmallista oppituntien ollessa Zoomissa. Luokkaopetuksen kaltaista tilannetta ei videokokoukseen onnistuttu luomaan. Tämä spontaaniuden puutteen esiin nouseminen

haastatteluissa on jotain, mitä aiemmissa aiheesta tehdyissä tutkimuksissa ei erityisesti ole mainittu.

Arvioinnin haastatellut opettajat eivät nähneet vaikeutuneen merkittävästi. Vilpin mahdollisuutta oli toki pohdittu, kun kokeita suoritettiin opiskelijoiden kotoa ilman valvontaa, mutta opiskelijoihin myös luotettiin. Toisaalta saatettiin antaa mahdollisuus käyttää kokeessa apuvälineitä, mutta tällöin myös arviointia tiukennettiin. Kurssin tulokset eivät opettajien mukaan poikenneet normaalista, joten oletus on, ettei ensimmäisen koronaetäopetusjakson vaikutukset myöskään oppimiseen olleet merkittävät näiltä osin.

Opettajat näkivät etäopetukseen siirtymisen erityisen kuormittavana, kun kaikki oli aivan uutta ja valmistautumiseen ei ollut aikaa. Tuntien suunnitteluun käytettiin runsaasti enemmän aikaa kuin normaalisti, kun opetustapa olikin yhtäkkiä niin erilainen. Etäopetusaika kaiken kaikkiaan koettiin kuormittavammaksi kuin niin sanottu normaali opetustyö sekä psyykkisen että fyysisen kuormittumisen kannalta. Moni sanoi ruudun ääressä työskentelyn staattisuuden olleen hyvin raskasta, myös äänen käytön suhteen. Toisaalta nähtiin myös hyviä ja kuormitusta vähentäviä tekijöitä. Aikaa jäi enemmän, kun työmatkaliikenne loppui. Kokoukset hoidettiin myös etänä, mikä edelleen vähensi liikkumiseen käytettyä aikaa. Opetustilanteet olivat usein rauhallisia, metelistä kuormittuminen jäi. Moni toivoi, että tilanteen normalisoiduttua etäpalaverit jäisivät ainakin kollegojen välillä käyttöön. Myös opettamisen monimuotoisuuden toivottiin jatkuvan.

Vaikka tämän tutkimuksen tulokset osoittautuivat suurelta osin samankaltaisiksi kuin aiempien kartoitusten ja tutkimusten tulokset, nousi yliopistojen kielikeskusten opettajien kokemuksista juuri suullisen kielitaidon opettamisen kannalta vaikeaksi nähty spontaaniuden puute. Jatkossa olisi kiinnostavaa tietää, onko spontaania vuorovaikutusta kyetty tukemaan koronakriisin jatkuessa. Muina jatkotutkimusaiheina näkisin vertailun kevään 2020 etäopetusjakson ja vuotta myöhemmin yhä ajankohtaisen etäopetuksen välillä. Paljon on opittu ja sillä perusteella voisi olettaa, että kokemus etäopetuksesta myöhemmin olisi erilainen. Mitä on tehty eri tavalla, mitä asioita tehty kuormituksen vähentämiseksi jne?